gemeente BERNHEZE

idverde Advies

Bernheze
Groenstructuurplan













Colofon

Bernheze
Groenstructuurplan

OPDRACHTNEMER
idverde Advies
Willemsplein 2-4
5211 AK 's-Hertogenbosch
T 073 205 11 00
E advies@idverde.nl

OPDRACHTGEVER
Gemeente Bernheze
De Misse 6
5384 BZ Heesch

PROJECTNUMMER
722210240

STATUS
Definitief
DATUM
11-10-2023





Voorwoord

Na de verkiezingen van 2022 is er in Bernheze een bestuursakkoord gemaakt met input van zoveel mogelijk inwoners en organisaties. Tijdens die gesprekken kwam een aantal aspecten nadrukkelijk naar voren: meer groen én het belang voor gezondheid, waren veelgehoorde opmerkingen.

Een groene omgeving heeft behalve een ruimtelijke functie ook een sociale functie. Het is prettiger om er te wonen en het nodigt uit tot meer bewegen en recreëren. Ook zien we steeds meer het belang voor de natuur, de biodiversiteit en het feit dat een groene omgeving het verschil maakt bij een klimaat dat verandert.

In de Omgevingsvisie wordt groen nadrukkelijk benoemd als onderdeel van de Groene Gezonde Structuren met aantrekkelijke wandel- en fietsroutes. Deze kunnen een positieve bijdrage leveren aan het verbeteren van onze gezondheid.

Bernheze is een groene gemeente waar het prettig wonen is. Maar we zien ook dat het nog beter kan. Nu de visie is gemaakt, is het belangrijk om het ook concreter te maken. Als wethouder ben ik dan ook blij dat we deze stap kunnen zetten met het presenteren van het Groenstructuurplan.

Marius Tielemans,

wethouder Openbare Ruimte,
Toerisme en Recreatie

Inhoudsopgave

Voorwoord 3

1 | Inleiding 5

2 | Groenvisie 7

3 | Speerpunt 1: voldoende groen 15

4 | Speerpunt 2: identiteit 22

5 | Speerpunt 3: biodiversiteit 31

6 | Speerpunt 4: gezondheid 38

7 | Speerpunt 5: klimaat 40

8 | Speerpunt 6: samen vergroenen 43

9 | Instrumenten 47

9.1	Boombeheerplan	47
9.2	Beheerplan landschapselementen	47
9.3	Beheerplan stedelijk groen	48
9.4	Beheerplan bossen	48
9.5	Groennorm	49
9.6	Compensatieregeling	49
9.7	Groenparagraaf	49
9.8	Vergroeningsplan	49
9.9	Kansenkaart bomenaanplant	49
9.10	Bewustwordingscampagne	49
9.11	Menukaarten participatie in groen	49
9.12	Handboek bomen	50
9.13	Groenstructuurkaart	50
9.14	Bestrijdingsplan invasieve exoten	50

Bijlagen 51









1 | Inleiding

Het belang van een groene leefomgeving is de afgelopen jaren steeds prominenter op de bestuurlijke agenda's komen te staan. Bewustwording dat groen een positieve bijdrage levert aan actuele maatschappelijke uitdagingen zoals klimaatverandering, biodiversiteit en gezondheid is hiervan de oorzaak. Uit het bestuursprogramma blijkt dan ook dat het belangrijk is dat de vijf kernen leefbaar zijn en dit ook blijven voor de huidige en toekomstige generaties. Dit vraagt om voldoende woningen in een hoogwaardig ingerichte groene woonomgeving die uitnodigt om te ontmoeten, bewegen en recreëren. Ook is het belangrijk dat mensen ook bij hittestress kunnen verblijven in een aangename woonomgeving. Het voornemen is om de kernen groener en klimaatbestendiger in te richten, iets wat duidelijk in het bestuursprogramma wordt onderstreept. Openbaar groen draagt bij aan gezondheid, beleving, biodiversiteit en klimaat.

Bernheze is van origine een groene gemeente. Het buitengebied, de ruimte en het groen worden bijzonder gewaardeerd. Dit willen we graag zo houden. Daarnaast willen we de potenties van groen nog sterker inzetten om ook in de toekomst een fijne leefomgeving te kunnen blijven bieden. Met de juiste inzet van groen blijven de straten koel in de zomer, droger in de herfst en wordt ervoor gezorgd dat de inwoners uitgenodigd worden om een rondje te gaan wandelen of hardlopen. Zo biedt groen een plek om te vertoeven, ontmoeten, te sporten of te bewegen, te recreëren, te spelen en te ontspannen.

Het huidige beleid wat op een strategisch/tactisch niveau richting geeft aan het groen dateert uit 2001 en is daarom sterk verouderd. Maatschappelijke ontwikkelingen, andere prioritering vanuit provinciaal en rijksbeleid en andere gemeentelijke ambities zijn aanleiding om het groenbeleid te actualiseren in dit Groenstructuurplan.

In dit Groenstructuurplan gaan we in op de wijze waarop wij als gemeente ons openbaar groen beschermen, onderhouden en ontwikkelen in lijn met de gemeentelijke ambities. Er zijn ook andere partijen en personen die groen in eigendom

Wat is openbaar groen?
Al het groen in de openbare ruimte in de woongebieden, bomen, struiken en grasbermen in het buitengebied en bossen.

Waar gaat dit plan over?
Hoe de gemeente omgaat met haar eigen openbaar groen en hoe zij andere partijen stimuleert om ook bij te dragen aan de beleidsdoelstellingen in dit plan.

hebben en daarmee kunnen bijdragen aan onze doelstellingen.
Naast het stellen van ambities en concrete doelstellingen voor ónze eigendommen willen we met dit Groenstructuurplan ook die andere partijen en personen stimuleren om ons hierin te volgen.

Het Groenstructuurplan is als het ware het "groene antwoord" op de Omgevingsvisie van Bernheze. In de Omgevingsvisie komen alle voor Bernheze relevante mondiale, rijks- en provinciale thema's samen en zijn er keuzes, accenten en prioriteiten gesteld waarop we ons voor de lange termijn gaan richten. Hierin staan de volgende vijf thema's centraal:

- Gezonde leefomgeving
- Leefbare kernen
- Klimaatadaptatie en herstel biodiversiteit
- Vitale en duurzame landbouw en economie
- Kwaliteit landschap en erfgoed

Bij het verder uitdiepen van deze thema's komen onderwerpen aan de orde die rechtstreeks in relatie staan met ons groen. Enkele voorbeelden van deze onderwerpen zijn: hittestress, bewegen en ontspannen in het groen, groenblauwe speellocaties, natuurinclusief bouwen, verstening en verdroging, waterinfiltratie, en herstellen van landschapselementen ten behoeve van biodiversiteit. Het Landschapsontwikkelingsplan (2012, actualisatie 2020) richt zich meer op de ontwikkeling van het landschap in zijn totaliteit. Dat plan gaat verder dan het openbaar groen en richt zich ook op groen en landschapselementen van derden. Dit Groenstructuurplan richt zich daarentegen op het openbaar groen, wat zich zowel binnen als buiten de bebouwde kom bevindt.

In dit Groenstructuurplan benoemen we hoe we als gemeente naar ons openbaar groen kijken en welke maatschappelijke waarden we daaraan toekennen, we benoemen speerpunten en welke ambities we daarin hebben. Tenslotte benoemen we bij elk speerpunt wat we gaan doen en wat anderen kunnen doen om de ambities samen met ons te bereiken. Tenslotte vermelden we in het uitvoeringsprogramma met welke acties of instrumenten we dat doen. Ook de evaluaties op enkele onderdelen zijn opgenomen in het uitvoeringsprogramma. Dit Groenstructuurplan met haar bijlagen is een programma onder de Omgevingswet (artikel 3.4)

Het is belangrijk dat de vijf kernen leefbaar zijn en dit ook blijven voor de huidige en toekomstige generaties. Dit vraagt om voldoende woningen in een hoogwaardig ingerichte groene woonomgeving

Dit Groenstructuurplan schetst onze visie op openbaar groen voor de lange termijn. Actualisatie vindt plaats als er aanleiding is die visie aan te passen. Uitvoeringsprogramma en beheerplannen worden periodiek aangepast.

Doorlopen proces

Dit groenstructuurplan is tot stand gekomen met de interne projectgroep van de gemeente. Daarnaast hebben we in het participatietraject voor de Omgevingsvisie deelgenomen met een deelsessie tijdens een van de werksessies. Ook de raad is geconsulteerd om input te geven met betrekking tot de speerpunten. Het opstellen van het groenstructuurplan liep gelijk op met het opstellen van de Omgevingsvisie waarbij ook zoveel mogelijk participatiemomenten samen liepen.
Verder is er tijdens de vorming van dit Groenstructuurplan gebruik gemaakt van de volgende momenten en externe informatiebronnen.

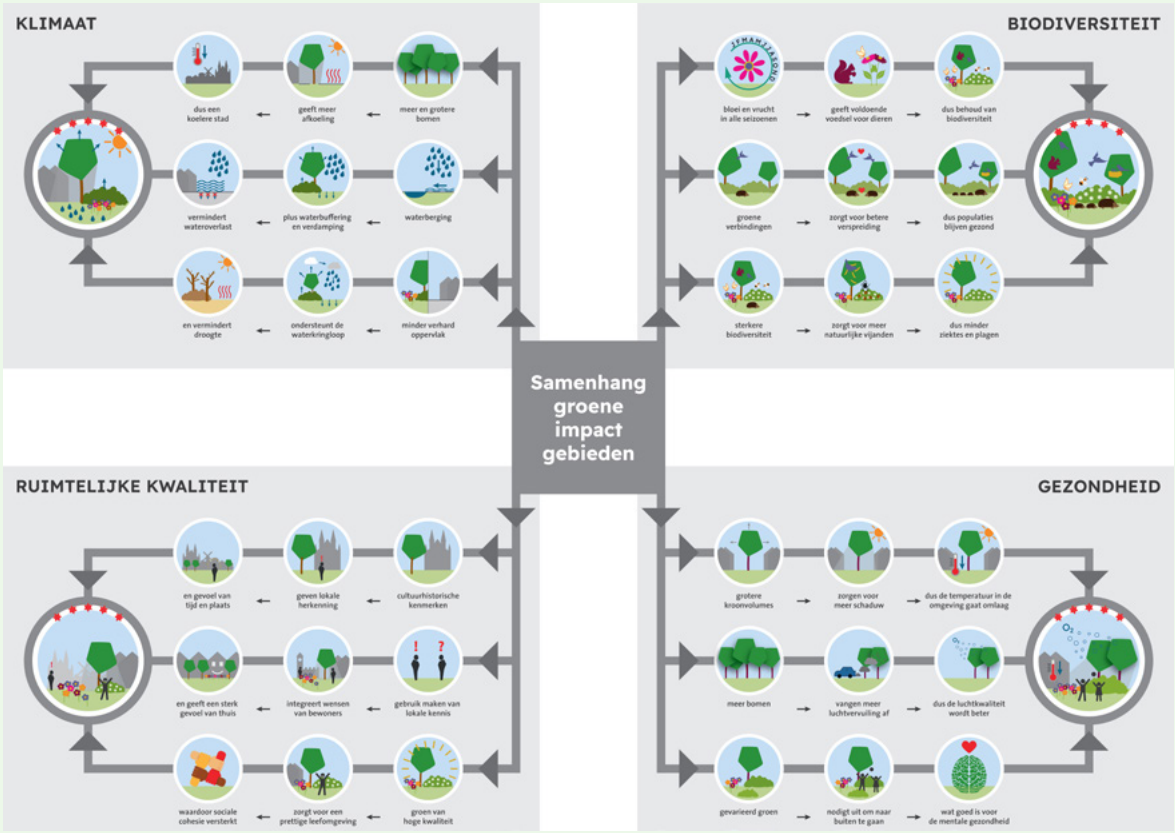
- Tijdens de brede partnerconsultatie werd breed opgehaald welke wensen/ambities diverse partijen hebben ten aanzien van de Omgevingsvisie en specifiek voor het groenstructuurplan.
- Vervolgens zijn tijdens de raadswerkgroep speerpunten en stellingen gedeponeerd en konden mensen hun mening achterlaten. Deze zijn gebruikt om de speerpunten en stellingen aan te scherpen.
- Tijdens het partneroverleg buitengebied zijn de partners gevraagd om hun mening te geven over de hoofdlijn van het groenstructuurplan en mee te denken over de locaties van de groene gezonde structuren en grote groengebieden voor de verschillende kernen.

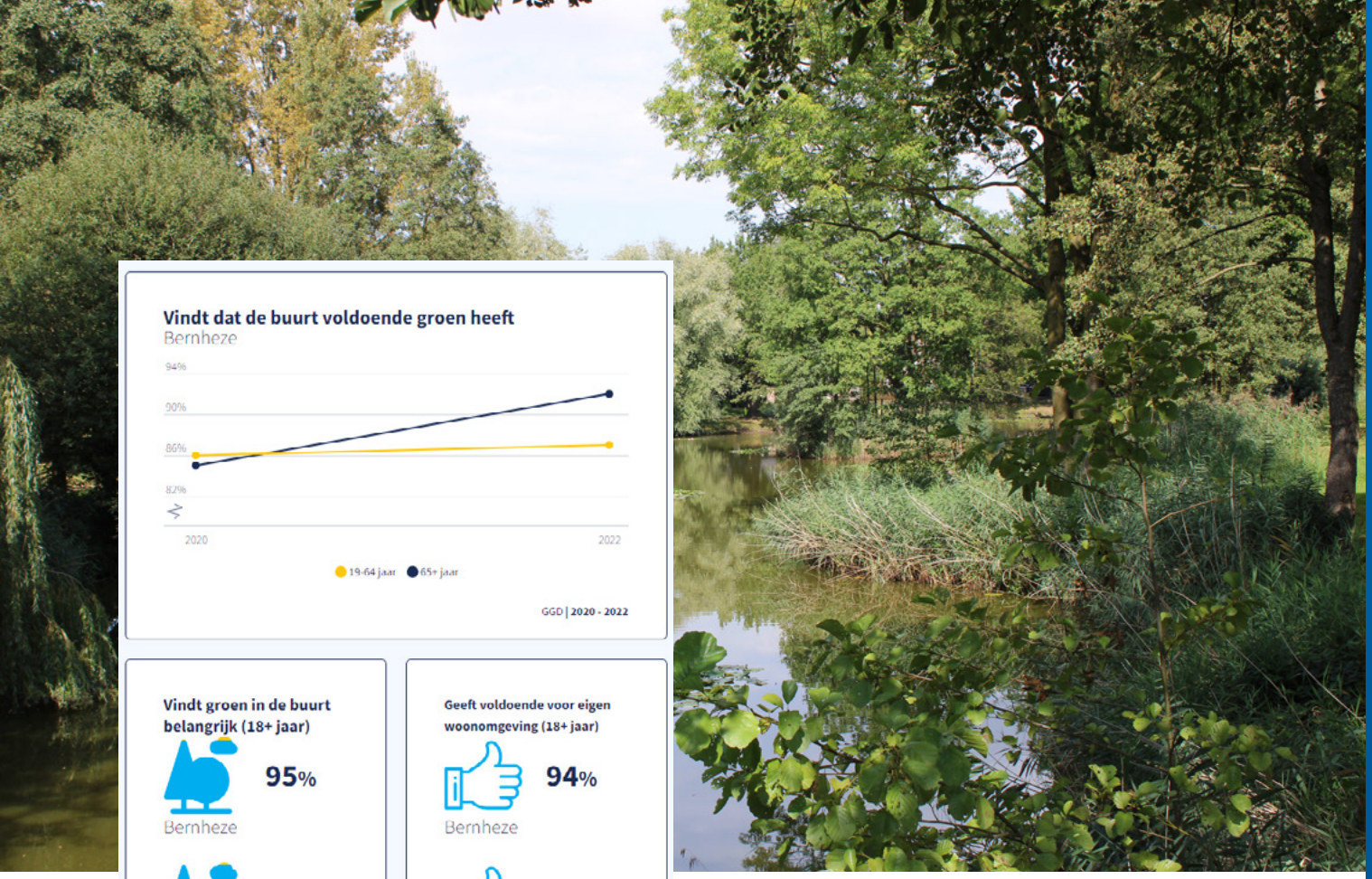
2 | Groenvisie

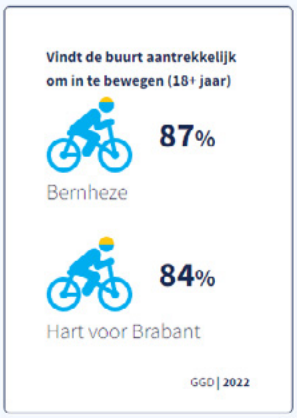
We hebben groen lange tijd beschouwd als een redelijk eenzijdig onderdeel van de openbare ruimte wat vooral een decoratieve functie had en voornamelijk diende om een prettige leefomgeving te maken. Beleving was de voornaamste functie van groen. Door deze eenzijdige benadering kon een groene inrichting vaak moeilijk concurreren met andere functies zoals (auto)verkeer, (commerciële) werklocaties en woningbouwontwikkeling.
De afgelopen jaren zijn klimaatverandering, teruggang in natuurwaarde en zorgen om onze gezondheid steeds prominenter aanwezig in debat en vastgelegd in bestuurlijke regels en ambitie. Daarnaast toont onderzoek aan dat groen een positieve bijdrage levert aan die actuele maatschappelijke thema's (Figuur 2). De GGD heeft hier ook aandacht aan besteed in Brabantscan GGD, hier is meer te lezen over de positieve effecten van groen op de gezondheid. Eind 2021 is een klimaatanalyse (Klimaatstresstest) uitgevoerd voor het grondgebied van Bernheze op basis van de **klimaatatlas**. Ook hier zijn op het gebied van droogte, hitte, en wateroverlast kwetsbare locaties en aspecten benoemd.

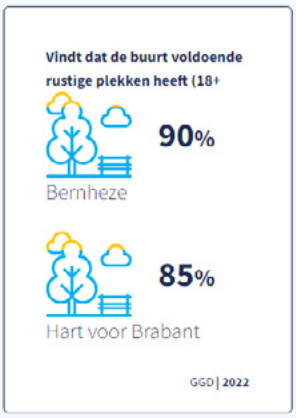
Wat is groen?

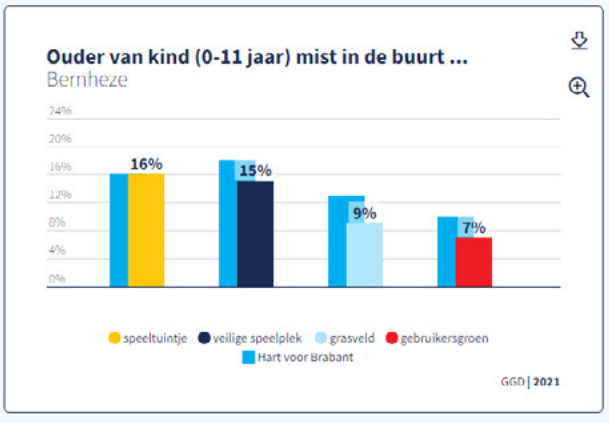
Groen is alle vegetatie die aanwezig is in de buitenruimte, zowel op privé terrein als de openbare ruimte. De hoeveelheid groen kan gemeten worden aan de hand van kwantitatieve criteria (m^2 grondoppervlak, m^3 kroonvolume) en kwalitatieve criteria (mate van bijdragen aan maatschappelijke thema's zoals biodiversiteit, klimaatadaptatie, vastleggen CO_2). Gemeente Bernheze stelt het aantal m^2 grondoppervlak als basiscriterium om uiteindelijk voldoende kwalitatief groen te kunnen bieden.











GGD bron: Omgevingsscan - GROEN - Bernheze (brabantscan.nl)

Typisch Bernheze

Ook voor onze gemeente zijn de thema's uit figuur 2 actueel en komen ze grotendeels overeen met de centrale thema's uit de Omgevingsvisie. Er zijn enkele groen gerelateerde onderwerpen die in Bernheze speciale aandacht vragen:

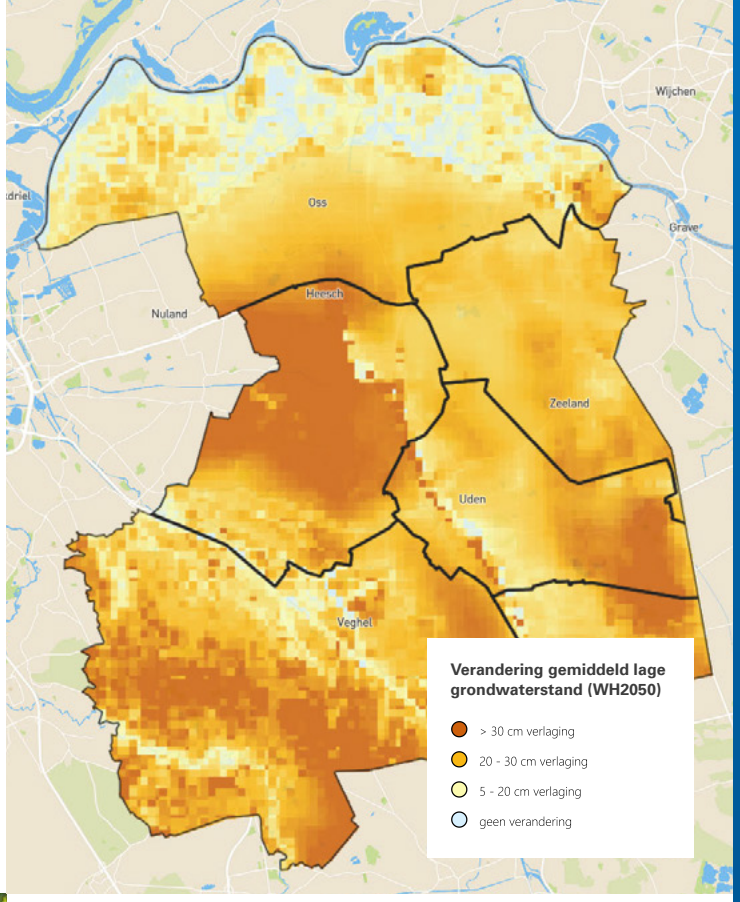
Punten waarop we trots zijn en op voort kunnen bouwen

- **Aantrekkelijke groene & gezonde gemeente:** Bernheze wordt door de inwoners ervaren als een fijne gemeente waarin voldoende groen is om te recreëren en voldoende rustige en koele plekken zijn. Blauwe infrastructuur wordt vaker als een gemis ervaren. Over het algemeen voelen mensen in Bernheze zich gezond en gelukkig.
- **Gevarieerd landschap:** Bernheze kent drie verschillende landschapstypen met elk hun eigen identiteit: de Peelhorst, het open dekzandgebied en de beekdalen. Elk deelgebied heeft zijn eigen karakter. (Bron: Landschapsontwikkelingsplan Bernheze 2012)
- **Agrarisch cultuurlandschap:** Bernheze is vanuit de historie een echte agrarische gemeente. Dat heeft bijgedragen aan ons cultuurlandschap met haar specifieke waarden (Bron: Erfgoedvisie 'Ode aan het boerenleven')

Aandachtspunten om in de toekomst aantrekkelijk en gezond te blijven.

- **Droogte:** Gemeente Bernheze is in vergelijking met de omringende gebieden een droogte-eiland. De peelrandbreuk houdt grondwater van hogere delen tegen. Daarnaast ligt hier een relatief open buitengebied waar het water snel wordt afgevoerd ten behoeve van de landbouwgronden. Droogte hangt samen met hitte en heeft een negatieve invloed op gezondheid, beleving en klimaat. Daarnaast neemt de kans op (bos)brand toe.

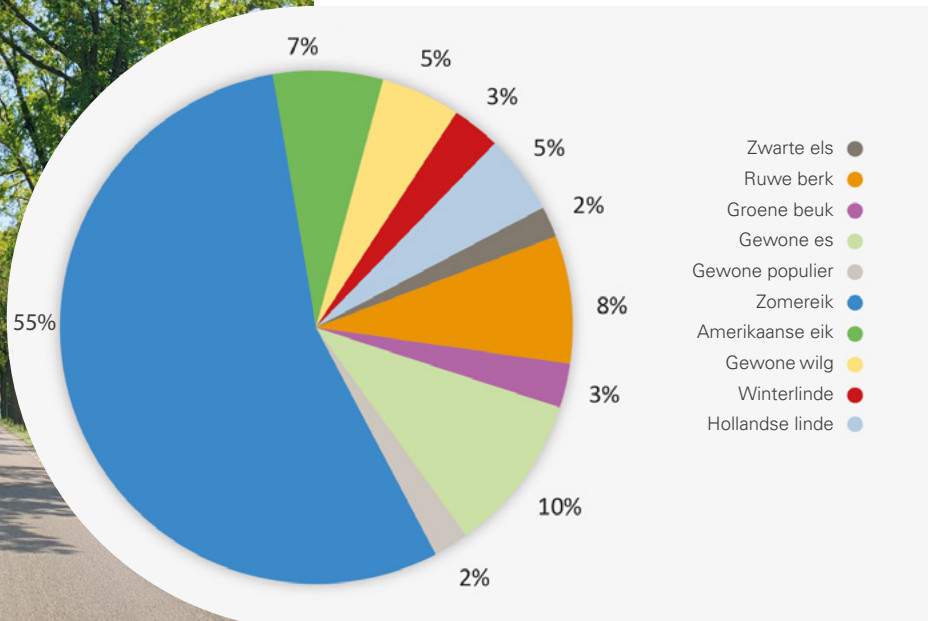
Droogte in Bernheze, bron Klimaatatlas I As50 >





- **Monocultuur bomenbestand:** Het bomenbestand bestaat (vooral in het buitengebied) voornamelijk uit eiken (Figuur 4). Dit is van oudsher zo ontstaan en dit houden we tot nu toe in stand vanuit cultuurhistorisch oogpunt en oriëntatie. Helaas maakt deze monocultuur dat de bomenlanen kwetsbaar zijn voor ziektes en plagen en gelijktijdige uitval/afbraak. Daarnaast heeft monocultuur een negatieve invloed op biodiversiteit en gezondheid.

Boomsoorten ∨





- **Leeftijdsopbouw laanbomen en houtwallen:** Veel lanen en houtwallen van de gemeente zijn rond dezelfde tijd geplant. Dat maakt dat ze ook allemaal tegelijk in de fase van verval gaan komen. En die periode lijkt nu aangebroken. In de lanen komt steeds meer uitval voor. Dat is niet alleen een gevolg van de leeftijd, maar lijkt ook versneld te worden door toenemende droogte. De houtwallen zijn uitgegroeid tot volwassen elementen met veel bomen. Ze leveren daarmee een karakteristiek beeld op in ons landschap, maar zorgen ook voor hinder bij boeren die hun naburige gronden willen bewerken. Door de grote hoeveelheid bomen wordt de struiklaag soms gehinderd in een goede uitgroei. Slechts enkele soorten overleven hierin en de variatie in soorten neemt af.
- **Verdwijnen landschapselementen:** Vooral in het open dekzandgebied komen door de schaalvergroting (met steeds grotere aaneengesloten percelen) de groenstructuren steeds verder onder druk staan. Perceelafscheidingen met houtwallen, steil-randen en onverharde zandwegen, die hiermee geen functie meer hebben, verdwijnen in rap tempo uit het buitengebied. Deze landschapselementen spelen een cruciale rol in de groen/blauwe dooradering van dit gebied en leveren een belangrijke bijdrage aan de biodiversiteit. Ze zorgen voor voldoende broed- en schuilgelegenheid voor de diersoorten (weidevogels, reeën etc.) en het behoud van biotoop voor de insecten, muizen etc. die op hun beurt weer belangrijk zijn als voedsel voor bijvoorbeeld (roof-)vogels.
- **Druk op beschikbare ruimte:** Ruimte is beperkt en de functies die gebruik maken van die ruimte nemen toe. Woningbehoefte maakt dat de kernen verstenen en verdichten. Het is in overeenstemming met provinciaal / landelijk beleid door eerst te focussen op inbreiding in bestaande kernen en daarna op uitbreiding. Meer verkeer en intensieve landbouw vragen om bredere wegen en effectief te bewerken percelen. Drukte in de bodem met kabels en leidingen maakt de doorwortelbare ruimte schaars. Minder ruimte in de bermen en rondom akkers voor groen en bomen zijn het gevolg. Met name de bermen in ons buitengebied zijn vrij smal en de vele bomen staan daardoor vlak bij de weg. Dat levert nadelen op voor de weggebruiker omdat hij minder vrije uitwijkruimte heeft en omdat boomwortels het wegdek omhoog drukken. Het beperken van deze opdruk kost de gemeente jaarlijks veel onderhoudsmiddelen in het wegbeheer. Voor de bomen is het ongunstig omdat ze vaak te weinig vrije ruimte hebben om volwaardig uit te kunnen groeien tot de laanboom van minimaal 60 jaar oud die we voor ogen hebben. Het gebrek aan groenoppervlak en bomen heeft een negatief effect op alle invloed-gebieden van groen: gezondheid, klimaat, beleving en biodiversiteit.
- **Eenzijdige inrichting van groen in de kernen:** in de kernen liggen groene oppervlaktes die door hun omvang potentie hebben om wat te betekenen voor klimaat, biodiversiteit, beleving maar niet als zodanig zijn ingericht. Nu zijn het vaak grasvlakken met een aantal bomen. Een eenzijdige inrichting van groen is een gemiste kans om effectief bij te dragen aan alle invloedgebieden van groen: gezondheid, klimaat, beleving en biodiversiteit.



Onze huidige Groenstructuur

Onze huidige groenstructuur is vastgelegd op Groenstructuurkaarten. Deze laten zien waar de belangrijkste groene lijnen en vlakken liggen die drager zijn van onze groene kwaliteit. Dit samenspel aan lijnen en vlakken zorgt samen voor een groen raamwerk over onze gemeente. Deze structuren zijn al in het vorige Groenstructuurplan (2001) vastgelegd. Intentie is om die structuren te behouden en versterken.

De belangrijkste groene lijnen en vlakken zorgen samen voor een groen raamwerk over onze gemeente.

Onze groene visie op de (nabije) toekomst

We willen met ons groen invloed hebben op bovenstaande uitdagingen die spelen in Bernheze. Hiermee dragen we bij aan de centrale thema's in de Omgevingsvisie en aan onze trots: een aantrekkelijke groene & gezonde gemeente.

We richten ons de komende tijd op de onderstaande speerpunten:

1. We willen onze kernen leefbaar houden door te zorgen voor **voldoende kwalitatief openbaar groen** en het huidige gemiddelde van 107 m^2 openbaar groen per woning minimaal behouden
2. We willen dat openbaar groen meer bijdraagt aan **identiteit**, beleving, oriëntatie en het agrarische karakter in de hele gemeente.
3. Wij willen dat openbaar groen meer bijdraagt aan het herstel en versterken van de **biodiversiteit**.
4. Wij willen dat het openbaar groen meer gelegenheid biedt aan recreëren, sporten, ontspannen en ontmoeten zodat het bijdraagt aan een **gezonde** leefomgeving.
5. Wij willen openbaar groen meer inzetten als natuurlijk middel om de gevolgen van **klimaatverandering** (hitte, wateroverlast, droogte en overstromingen) te verminderen, en passen ons sortiment aan op het veranderende klimaat.
6. We stimuleren inwoners en andere partijen om zich **samen** met ons voor bovenstaande doelstellingen in te zetten, in de openbare ruimte en op eigen terrein.

In de volgende hoofdstukken lichten we per speerpunt toe:

- Wat zien we? (wat verstaan we er precies onder en welke aanleidingen zijn er)
- Wat willen we? (welke ambities we hebben)
- Wat gaan we daarvoor doen? (met welke actie of instrumenten doen we dat en wat kunnen anderen doen om samen met ons de ambities te bereiken).





Onze trots: een aantrekkelijke groene en gezonde gemeente.

Waarde van Groen

Nu er meer mensen in bebouwde gebieden wonen, wordt groen steeds belangrijker. Zo is groen belangrijk om klimaatverandering tegen te gaan en de natuur te behouden. Maar groen is ook belangrijk voor de lichamelijke en mentale gezondheid. Zo nodigt groen uit om elkaar te ontmoeten, te bewegen en te ontspannen. Naast deze voordelen draagt groen bij aan de lokale economie. Want winkels die gelegen zijn nabij groen nodigen uit tot een langer verblijf, in tegenstelling van winkels die gelegen zijn in 'grijze´ gebieden, wat een gunstig effect heeft op de het behoud van lokale omzet, verblijftijd en het in stand houden van lokaal ondernemerschap. Wat aldus weer een gunstig effect heeft op lokale bedrijvigheid, sponsorschap en werkgelegenheid.

Gezondheid

Een groene omgeving heeft een positief effect op onze gezondheid. Groen verbetert de luchtkwaliteit en zorgt voor verkoeling tijdens warme dagen. Ook nodigt een groene omgeving mensen uit om meer te bewegen en zorgt het voor minder stress. Uit onderzoeken van het RIVM is gebleken dat mensen die in een groene omgeving wonen minder overgewicht, migraine en astma hebben. En dus over het algemeen gezonder zijn dan mensen die in grijze woonomgevingen wonen.

Voor de jongste bewoners van onze gemeente levert groen vele positieve bijdragen. Zo stimuleert spelen en bewegen in de natuur creativiteit, leidt het tot minder overgewicht, een betere motoriek en meer uithoudingsvermogen.

Klimaatadaptatie

Wij hebben de laatste tijd steeds meer te maken met klimaatverandering. Hevige buien en lange periodes van droogte en hitte komen daardoor meer voor. Door meer groen aan te planten en om te vormen in de komende jaren verzachten we de gevolgen van extreem weer. Bomen zorgen namelijk voor verkoeling en comfort op warme dagen. Op regenachtige dagen vangt groen in verlaagde vakken water op. We maken als het ware tijdelijke

parkeerplaatsen voor het water in extreme situaties om ook schade aan woningen en bedrijven te voorkomen. Het groen maakt kortom onze gemeente veiliger, aangenamer en klimaatbestendig!

Economie

Een groene omgeving is zowel voor de bewoner als voor de bezoeker van onze gemeente aantrekkelijk om in te recreëren en te verblijven. Het biedt mensen rust en ontspanning maar ook een groen decor om van te genieten. Voor de werknemers en werkgevers zorgt groen voor een aantrekkelijke werklocatie waar men fijner en langer kan werken. Voor onze inwoners heeft groen ook nog een positief effect op de waarde van het vastgoed. Zo zorgt een boomrijke straat al snel voor een waardestijging van €10.000 per woning. En elke boom in de privétuin van bewoners zorgt voor een toename van ongeveer €1.500. Verder zorgt meer groen voor minder zorgkosten, omdat bomen bijdragen aan de gezondheid en voorkomt groen eventuele toekomstige kosten. Groen vermindert namelijk de effecten van klimaatverandering en daardoor ook alle kosten die erbij kunnen komen kijken.

Biodiversiteit

Naast dat groen vele voordelen heeft voor de mens, heeft het ook vele voordelen voor de diersoorten in de gemeente en omgeving. Door meer en diverse soorten groen aan te planten wordt de biodiversiteit behouden en zelfs versterkt. Een gezonde soortenrijkdom van planten- en diersoorten zorgt voor een natuurlijk evenwicht tussen mens en diersoorten en draagt uiteindelijk bij aan een gezonde leefomgeving.



3 | Speerpunt 1: Voldoende groen

We willen onze kernen leefbaar houden door te zorgen voor voldoende kwalitatief openbaar groen en het huidige gemiddelde van 107 m^2 openbaar groen per woning minimaal behouden

Wat zien we?

Bernheze wordt ervaren als een groene gemeente. We hebben nu in totaal 107 m2 openbaar groen per woning. Dat is iets om te koesteren. Aan de andere kant verschillen de wijken sterk in de hoeveelheid groen. Tegelijkertijd wordt er voor vele gemeentelijke opgaven ook naar groen gekeken als belangrijk middel om positieve invloed uit te oefenen. In onze Omgevingsvisie en het Verstedelijkingsakkoord wordt geopteerd voor meer groen. In de Nationale aanpak 'Klimaatadaptatie gebouwde omgeving' is voor klimaatadaptatie beschreven hoe Nederland toewerkt naar een minder vrijblijvende aanpak. Meer groen maakt daar een belangrijk onderdeel van uit. De vraag is daarom of we als gemeente wel genoeg groen tot onze beschikking hebben. We hebben voldoende groen areaal nodig om de centrale thema's uit de Omgevingsvisie en daarmee ook de speerpunten uit dit Groenstructuurplan te kunnen bedienen. Groen heeft hoge intrinsieke waarden van zichzelf, maar is ook een middel om andere opgaven verder te helpen.

Hoe groen zijn we eigenlijk?

In het Bomenbeleidsplan uit 2017 is de vuistregel voor groen voorgeschreven bij nieuwe plannen waarbij nieuwbouw en een (her-)kaveling plaatsvindt in een verhouding:

- 60% wonen
- 20% verkeersruimte
- 20% groen en spelen
- met het streven om dit groen vooral in aaneengesloten groenstructuren aan te leggen.

We hebben een analyse uitgevoerd van het gemeentelijk groenareaal om ook de bestaande woongebieden van Bernheze te toetsen aan de 60-20-20 regel.

- Uitkomst is dat de verhouding nu gemiddeld (alle kernen binnen bebouwde kom Bernheze) 91% grijs (wegen, paden en wonen) ten opzichte van 9% groen is.
- Hierbij is binnen de bebouwde kom al het gemeentelijk groen meegerekend van de kleinste snipper tot en met de parken (met uitzondering van de sportvelden omdat die niet vrij toegankelijk zijn en niet bijdragen aan de groenbeleving van de wijk). De randbeplanting van de sportcomplexen is wel meegerekend omdat die bijdragen aan de beleving in de woonwijk.
- De verschillen tussen de wijken zijn groot. Enkele woonwijken hebben een % groen van rond de 20%, bijvoorbeeld De Hoef 2 en Het Rul (Heesch) of Rodenburg en Heilaren in Heeswijk-Dinther. Maar de meeste wijken scoren ver onder dat %.
- Het aantal bomen op gemeentelijke grond per inwoner komt uit op 0,54 / inwoner als gemiddelde in de kernen van Bernheze. Dit is onder het Nederlands gemiddelde wat in de kernen hoger ligt. (ca. 1 boom per inwoner)
- De analyse toont ook het aantal m2 openbaar groen per woning binnen bebouwde kom: gemiddeld 107m2 per woning. Met kanttekening dat ook hier grote verschillen bestaan tussen de wijken, ongeveer de helft van de aantal wijken ligt (ver) onder de ondergrens van 75m2 die ooit in de Nota Ruimte is opgenomen.
- We zijn dus niet overal zo groen als we zouden willen.
- De 60-20-20 vuistregel speelt niet in op de verhouding van kavels met een grote tuin, ook dan zou er 20% groen aangelegd moeten worden, terwijl mensen met een grote tuin daar minder behoefte aan hebben dan bewoners van woningen met een kleine of geen tuin.
- Een groennorm die uitgaat van een minimale oppervlakte per woning houdt hiermee beter rekening.



Groennorm gemeente Bernheze

	Som van m² groen	Som van woningen	Groen per woning m²
Heesch	**462775**	**4873**	**95**
Bekerbuurt	8471	215	39
Broekhoek- Middelste Groes	68563	315	218
Buitenpas- Noordrand	31934	250	128
Componistenbuurt	5013	247	20
De Beemd	52918	423	125
De Hoef 1	33160	162	205
De Hoef 2	57404	369	156
De Velft	1469	125	12
De Zeis	11280	263	43
Den Berg	45530	254	179
Graanbuurt	18307	163	112
Heelwijk	11289	354	32
Het Rul	14651	229	64
Kennedystraat	11533	173	67
Monseigneur van Den Hurklaan	41096	243	169
Oranjebuurt	10809	285	38
Schoonstraat	6642	186	36
't Dorp	16641	310	54
't Vijfeiken	6045	176	34
Wagnerplein	10020	131	76
Heeswijk-Dinther	**242514**	**2623**	**92**
Balledonk	7498	170	44
De abdij	17804	352	51
Eikenhoek	25779	186	139
Graaf Wernerstraat	4426	188	24
Heilaren	50028	334	150
Heilige Stok- Kerkstraat	60555	182	333
Hoofdstraat	7481	197	38
Hopveld- Muggenhoek	17206	195	88
Oranjewijk	12354	324	38
Rodenburg	24151	195	124
St. Servatius- Schoonstr- Den Dolvert	15232	300	51
Loosbroek	**59608**	**358**	**167**
Loosbroek	59608	358	167
Nistelrode	**329631**	**2165**	**152**
De Hoef	15181	196	77
Donzel	43270	166	261
Hoge Akkers	59683	202	295
Kerkveld	6709	213	31
Kleinwijk	41255	201	205
Laar	11943	321	37
Maxend	19813	199	100
Van 't Rijk	22769	232	98
Weijen West	17130	296	58
Zwarte Molen	91878	139	661
Vorstenbosch	**29574**	**526**	**56**
Vorstenbosch	29574	526	56
Eindtotaal	**1124102**	**10545**	**107**

Een overzicht van de hoeveelheid groen per kern vind je in de **bijlagen**.

Hoeveelheid groen

- 0-20 m²
- 20-40 m²
- 40-60 m²
- 60-80 m²
- 80-100 m²



Wat willen we?

In onze Omgevingsvisie spreken we de volgende ambitie uit: *We zetten in op veel meer groen en blauw in en nabij onze kernen.* Met ons eigen openbaar groen dragen we daar ons steentje aan bij en we streven naar een toename van stedelijk openbaar groen. Omdat de hoeveelheid groen in verhouding moet staan tot het aantal gebruikers, zetten we in op behoud van het gemiddelde van 107 m² openbaar groen per woning.

Wat gaan we daarvoor doen?

Stelregels toename groen

We zorgen voor een toename van areaal openbaar groen en een betere spreiding door de volgende stelregels te hanteren:

- In bestaande wijken mag het areaal* groen niet achteruit gaan.
- In bestaande wijken die (ver) onder het gemiddelde zitten vergroenen we actief.
- Inzet van een stevige groennorm in de in- en uitbreidingswijken omdat we die direct toekomstbestendig willen maken én Bernhezer groen.

*Met areaal bedoelen we de oppervlakte (m²) openbaar groen. We rekenen in deze stelregels met oppervlakte, en niet met aantallen bomen. Met voldoende oppervlakte hebben we ook voldoende mogelijkheden om bomen aan te planten in goede omstandigheden en uit te laten groeien tot bomen die wezenlijk bijdragen aan onze doelstellingen. Aantallen bomen zeggen niks over de kwaliteit. Dat neemt niet weg dat we streven naar voldoende grote bomen, en een goede spreiding daarvan, passend bij de doelstellingen die we nastreven in dit Groenstructuurplan.
Een voorbeeld van een bomenstelregel is dat vanuit elke straat zicht moet zijn op fraaie, grote boomkronen (lanen, monumentale bomen, toekomstbomen).

Ambitie: we behouden gemiddeld 107 m² openbaar groen / woning

Uitbreidingswijken:
20% van het projectgebied groen op termijn opbouwend naar 100 m² openbaar groen / woning

Randen kernen:
Parkzones / uitloopgebieden toevoegen en zorgen voor verbindingen

Bestaand stedelijk gebied:
Behoud areaal groen in elke wijk. Actief vergroenen grijze wijken / centra. Inbreidingen min. 20% projectgebied groen. Aanpassingen woonstraten: min. 10% (extra) groen

Deze stelregels zijn onderdeel vaneen totaalpakket aan maatregelen:

Actief vergroenen grijze wijken en centrumgebieden

We vergroenen onze woonwijken actief, waarbij wij prioriteren o.b.v. de groenanalyse m^2 per woning. Extra groen in de woonwijken en-straten is belangrijk omdat onze burgers dagelijks behoefte hebben aan een gezonde, klimaat adaptieve omgeving, die er aantrekkelijk uitziet. We stimuleren de vergroening van woongebieden waar het groengemiddelde laag ligt. Ook kleine projecten (stenen eruit, groen erin) dragen daaraan bij.
We zorgen dat de vergroening in onze woonwijken effectief is door op basis van een groenanalyse de vergroening uit te voeren op de locatie waar die het meeste impact zal hebben. Onderdelen van die groenanalyse zijn onder andere:

- huidig hoeveelheid groen m^2 /woning
- bereikbaarheid van het groen
- klimaatatlas
- biodiversiteitsscore
- overtollige verharding

De resultaten van deze analyses en een plan van aanpak leggen we vast in een vergroeningsplan.

Centrumlocaties hebben een risico op hittestress door de mate van verstening en het beperkt aanwezige groen. Behoud en aanvulling van bomen en groen staan daarom voorop, om bij te dragen aan waterbuffering, schaduw, verkoeling en luchtzuivering. Met name pleinen komen in aanmerking om te vergroenen tegen hittestress, waarbij rekening moet worden gehouden met voldoende groeiruimte voor de bomen om tot volle wasdom te komen.

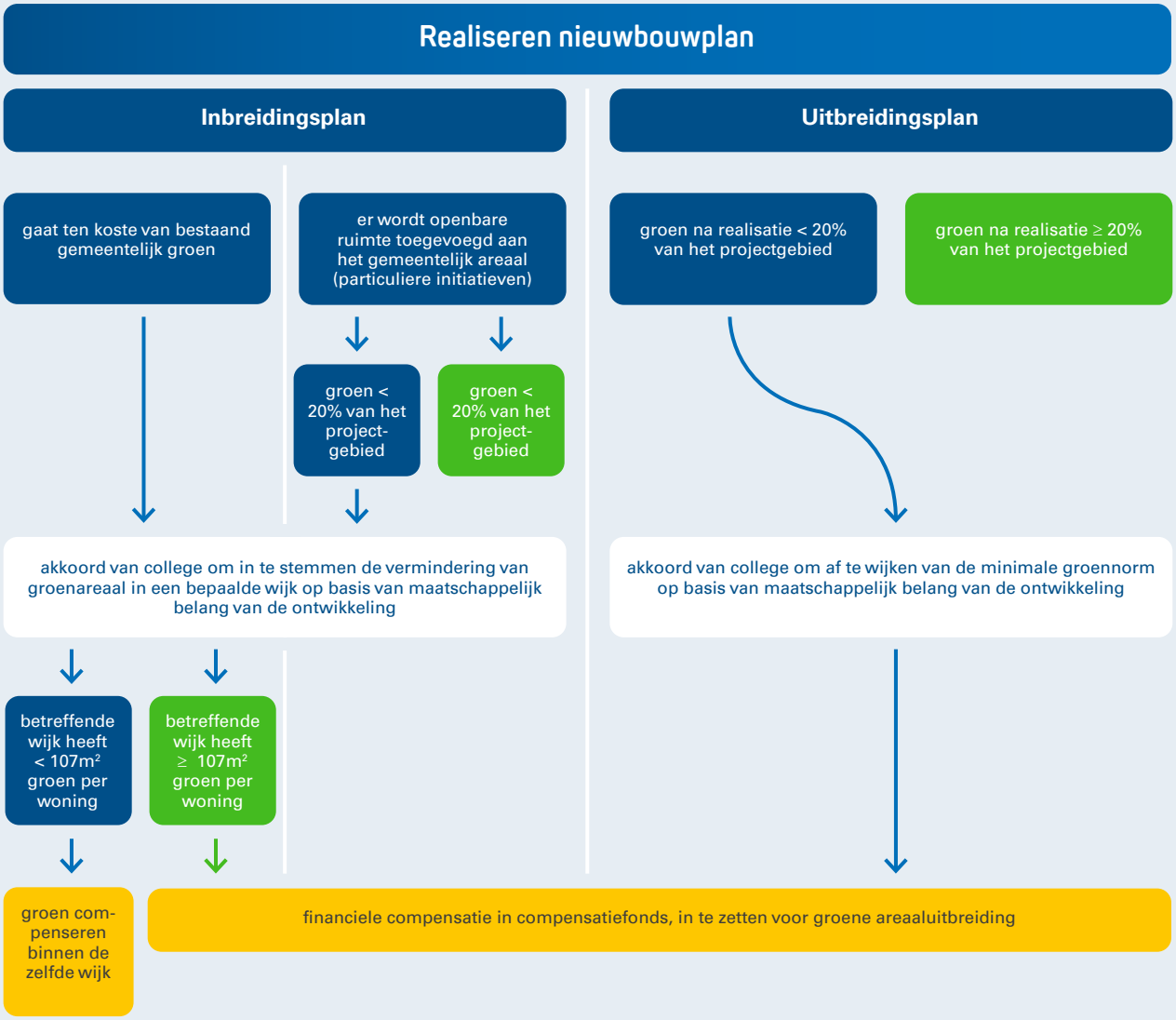
Groene leefomgeving op niveau houden bij ontwikkelingen

We zorgen er met een Bernhezer groennorm voor dat bij ontwikkelingen het oppervlak groen op niveau blijft zodat we iedereen een gezonde leefomgeving kunnen bieden. De groennorm is een voorwaarde voor het toestaan van ontwikkelingen.

- Bij in- en uitbreidingen moet minimaal 20% van het projectgebied openbaar groen zijn
- Bij renovaties/reconstructies hanteren wij een norm van minimaal 10% (extra) groenoppervlak t.o.v. de uitgangssituatie.

Deze groennorm geldt zowel voor gemeente als andere partijen en wordt daarom in het





Omgevingsplan als regel opgenomen.
We onderzoeken de mogelijkheden om deze %norm om te zetten in een m² norm omdat die bij een compactere bouw meer recht doet aan het aantal gebruikers. Afwijken van deze normen kan alleen als het college daar toe besluit.

Compensatie bij het niet kunnen realiseren van de groennorm

Voorop staat dat een initiatiefnemer moet voldoen aan de groennorm en IN het projectgebied voldoende groen moet realiseren. Maar soms zijn er ontwikkelingen die maatschappelijk heel sterk gewenst of nodig zijn en daardoor het afwijken van de stelregels legitimeren. Het college maakt die afweging en kan dan besluiten dat het groen buiten het projectgebied moet worden gerealiseerd. Dan geldt het groencompensatiebeleid dat in onderstaand schema is uitgewerkt Daarin is ook voorzien dat compensatie alleen financieel mag worden ingelost als de betreffende wijk al boven de 107m² norm zit. De middelen die hieruit voortkomen, zet de gemeente in om op andere plekken groen toe te voegen. Zit een wijk onder die norm? Dan moet de fysieke compensatie van de ontwikkeling weliswaar buiten het bouwplan, maar binnen dezelfde wijk plaatsvinden.

Compensatie bij het verlies van openbaar groen (anders dan door woningbouw)

Openbaar groen kan door diverse oorzaken verwijderd moeten worden. Dat komt door de vele functies die onze openbare ruimte vervult. Denk aan (fiets-)parkeren, stallen van afvalcontainers, aanleg van energievoorzieningen enzovoorts. Ook bij deze ingrepen blijft de stelregel overeind dat het areaal openbaar groen in een wijk niet



achteruit mag gaan. Verwijdering van groen betekent compensatie. De initiatiefnemer moet zorgen dat binnen dezelfde wijk minimaal dezelfde hoeveelheid groen wordt teruggebracht. In uitzonderingssituaties kan worden gewerkt met financiële compensatie. Een voorbeeld kan de aanleg van een inrit of parkeerplaats zijn waarbij de initiatiefnemer een particulier is waarvan niet verwacht kan worden dat hij openbaar groen volgens de gewenste standaarden kan aanleggen.

Groenparagraaf

Bij elk woningbouwplan moet de initiatiefnemer een groenparagraaf aanleveren waarin hij uitlegt hoe het Groenstructuurplan en Bomenbeleidsplan doorwerken in zijn plan. In de groenparagraaf licht hij toe

- hoeveel procent van het projectgebied openbaar groen is
- hoeveel m^2 openbaar groen per woning dit is
- of hij hiermee voldoet aan de groennorm
- waarom hij niet kan voldoen aan de groennorm (indien van toepassing)
- hoe hij dit tekort fysiek of financieel compenseert
- |hoe hij omgaat met monumentale bomen, toekomstbomen en structuurbomen
- hoe hij groen inzet voor natuurwaarde en klimaatadaptatie in zijn plan

Het college gebruikt deze groenparagraaf om af te wegen of een woningbouwplan doorgang kan vinden of niet.

Toename groen bij renovaties/reconstructies

Bij renovaties en reconstructies van straten en pleinen streven we naar een toename van het oppervlak aan groen. Uitgangspunt is dat er bij elke renovatie of reconstructie minimaal 10% meer groen ontstaat dan er in de uitgangssituatie aanwezig was. Is er in de uitgangssituatie helemaal geen groen aanwezig, dan is de stelregel om in de nieuwe situatie minimaal 10% van het projectgebied groen in te richten. Deze uitgangspunten vormen de basis van de planvorming. Indien dit niet haalbaar is binnen het projectgebied gelden de volgende uitgangspunten ten aanzien van de locatie:

- De wijk heeft minder dan 107 m^2 openbaar groen per woning: compensatie moet in dezelfde wijk plaatsvinden
- De wijk heeft meer dan 107 m^2 openbaar groen per woning: financiële compensatie

Parkachtige groen- en uitloopgebieden

Om ons groenareaal te laten toenemen en op minimaal 107 m^2 openbaar groen per woning te blijven, willen we onze hoeveelheid parkachtig groen uitbreiden. Meer en /of grotere parken zorgen voor een gezondere woonomgeving met meer klimaatadaptieve mogelijkheden. Hiervoor kopen wij (landbouw)gronden aan, grenzend aan onze woonkernen. Om de biodiversiteit in deze uitloopgebieden een impuls te geven, brengen we de actuele natuurwaarden en de potenties van het gebied in beeld. Op basis daarvan bepalen we

doelsoorten en stemmen de inrichting van onze uitloopgebieden daarop af.

Robuustere bos- en natuurgebieden

Door het areaal bos en natuurgebieden grenzend aan onze bestaande natuurgebieden uit te breiden maken we deze robuuster. Areaal bos- en natuurgebieden is van grote waarde voor de speerpunten biodiversiteit en gezondheid en zorgt voor grote arealen extra openbaar groen. We zien hier een belangrijke rol voor de natuurbeherende organisaties en zoeken daarvoor de samenwerking met hen.

Aandacht voor robuuste groene verbindingen

We zorgen voor een goed opgebouwde groenstructuur door te toetsen aan de groenstructuurkaart. Groene verbindingen tussen bestaande en nieuwe wijken worden als opgave meegenomen bij ontwikkelingen in bijvoorbeeld Programma's van Eisen.
De groenstructuurkaart laat zien waar op dit moment al waardevol groen, of groene verbindingen aanwezig of gewenst zijn. Op de groenstructuurkaart is ook een ontwikkelperspectief aangeduid dat laat zien:

- Waar de groene gezonde structuren liggen
- Waar we willen zoeken naar mogelijkheden voor parkachtig groen en uitloopgebieden (zoekgebied groot groen kernen)

Dat is gebaseerd op de volgende uitgangspunten.

1. Vanuit elke woning kan men goed en makkelijk grote, aaneengesloten groene plekken bereiken waar het fijn verblijven, recreëren en ontmoeten is.
2. Groene verbindingen binnen de kernen en met het buitengebied versterken en creëren we waar nodig.
3. Vaak liggen historische groene verbindingen langs (verdwenen) zandpaden en waterlopen/ sloten. Door deze te herstellen/robuust te maken ontstaat een beter besef van de identiteit van de omgeving.

Groene kwaliteit toevoegen

- Al het groen wat we aanleggen of omvormen draagt bij aan de andere doelstellingen van dit Groenstructuurplan; biodiversiteit, klimaatadaptatie, gezondheid, identiteit en samenwerking. Dat betekent iets voor de kwaliteit van het groen. Aandacht voor diversiteit, waterberging, schaduw, aanleiding tot bewegen, ruimtelijke kwaliteit en samenwerking moeten tot uitdrukking komen in de inrichting van het groen. We streven naar groen dat zo veel mogelijk doelen dient en goed gebruikt kan worden. Daarom maken we groenontwerpen integraal.
- Vanuit elke straat heeft men zicht op fraaie, grote boomkronen. (lanen, monumentale bomen, toekomstbomen).



4 Speerpunt 2: Identiteit en beleving

We willen dat openbaar groen bijdraagt aan identiteit, beleving en oriëntatie in de hele gemeente.

Wat zien we?

Monumentale bomenlanen langs de doorgaande wegen, singels langs de landwegen, die prominente boom op het plein, het bloemenperkje op de hoek, de leilindes langs de dorpsweg, de geboorteboom in het parkje… groen geeft aanknopingspunten om je thuis te voelen. Vaak onbewust, soms bewust bij bepaalde groenelementen. Groen kan bijdragen aan het gevoel dat je in Nistelrode bent in plaats van in Leerdam, een bomenlaan kan je de zekerheid geven dat je richting het volgende dorp gaat, de gedenkboom helpt je met voelen van verbondenheid. Een aantrekkelijke en afwisselende groenstructuur met een sterke identiteit draagt bij aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat en mogelijkheden voor recreatie voor inwoners en bezoekers. In de gemeente Bernheze komen verschillende landschapstypen samen die zorgen voor een afwisselend buitengebied. Die verschillende landschappen komen voort uit verschillende grondslag (droog, nat, voedselarm,-rijk) met daardoor ook andere vegetatie. Ook de perceelindeling, het wegenpatroon en de waterstructuren verschillen sterk per landschapstype. Deze verschillen zijn in zekere mate ook van invloed op het groen en daarmee ook op de sfeer in de kernen. Heeswijk-Dinther heeft een andere uitstraling dan Loosbroek.

In de laatste decennia is het landschap drastisch veranderd. Door onder andere schaalvergroting van het landschap, verstedelijking en een veranderende grondwaterregulatie zijn de verschillen tussen de landschappen afgevlakt. De gemeente is nog steeds een aantrekkelijke woongemeente en een regio voor dagrecreatie. De doorzetting van de vervlakking van het landschap is echter een bedreiging voor de identiteit van de gemeente, de mogelijkheid om de verschillen te beleven en een gevoel van oriëntatie daaraan te ontlenen.

Onze gemeente bestaat uit drie landschappen: De landschappen bestaan uit een combinatie van bodemopbouw, hoogte, grondwatersysteem, groen- en waterstructuren en bebouwing.

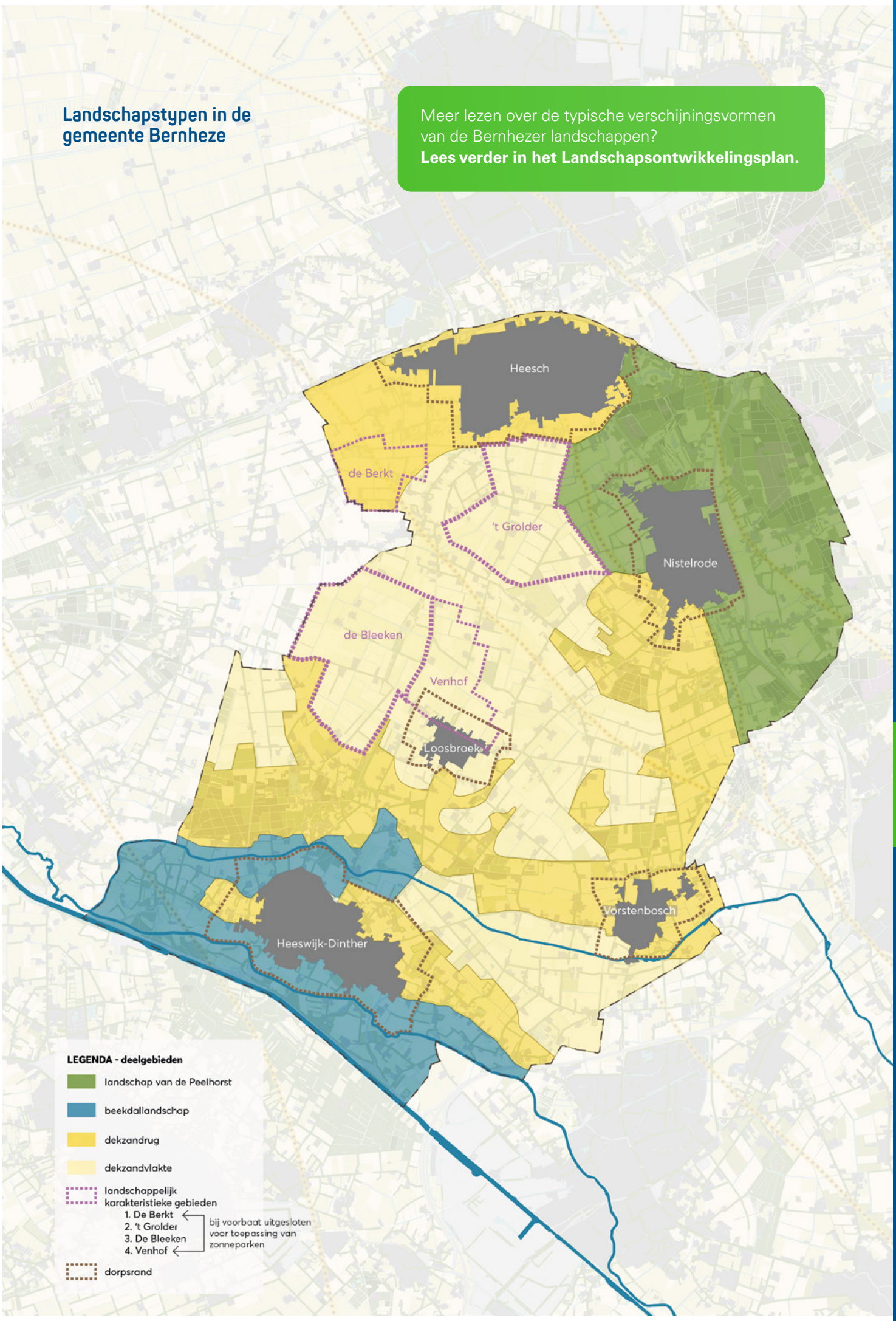
- Het landschap van de Peelhorst, inclusief natuurgebied De Maashorst
- Het Beekdallandschap van de Aa en Leijgraaf
- Dekzandgebied
  - > De Dekzandruggen
  - > De Dekzandvlakten



Groen geeft aanknopingspunten om je thuis te voelen.

Landschapstypen in de gemeente Bernheze

Meer lezen over de typische verschijningsvormen van de Bernhezer landschappen?
Lees verder in het Landschapsontwikkelingsplan.



Het landschap van de Peelhorst

Dit landschap is een hooggelegen droog gebied in het Noordoosten van Bernheze. Het gebied bestaat uit hoog en laag terras en meerdere breuklijnen. Deze breuklijnen worden ook wel de Peelrandbreuk genoemd. Langs de Peelrandbreuk komt ook het kenmerkende wijst voor, een verschijnsel wat uniek is voor Europa en mogelijk de wereld.

Dit landschap staat bekend om haar bosgebieden met heiderelicten en cultuurhistorische objecten. Ook zijn er veel open, oude bouwlanden in de natte gebieden te vinden. De groenstructuren in de overgangsgebieden tussen het bos en de open vlaktes krijgen extra aandacht. Dit wordt gedaan om de herkenbare groenstructuur in dit gebied te beschermen en verder te ontwikkelen.

Het beekdallandschap van de Aa en Leijgraaf

Het beekdallandschap bestaat uit halfopen en kleinschalige beekdalen. Binnen dit gebied ligt het bijzondere herkenningspunt landgoed kasteel Heeswijk. Het landgoed wordt namelijk omringd door veel dubbele eikenrijen. Ook komen er verschillende populierbossen voor in dit gebied. Welke verspreid zijn over het gehele beekdallandschap van de Aa en Leijgraaf.

Het dekzandgebied

Dit landschap bestaat uit zowel dekzandruggen als dekzandvlakten. En wordt vooral gebruikt voor agrarische werkzaamheden. Het dekzandgebied is over het algemeen open. Wij als gemeente willen dit ook zo houden. Maar wij hebben ook als doel om het landschap te versterken door nieuwe landschapselementen te plaatsen zoals bosjes, singels en wegbeplanting. De Grote en Kleine Wetering zijn waterlopen waar het oppervlaktewatersysteem in samenkomt.

Enkele deelgebieden met extra potenties

Binnen de drie landschappen zijn vijf karakteristieke landschappelijke deelgebieden te vinden, namelijk:

- Berkt
- 't Grolder
- De Bleeken
- Venhof
- Maashorst

Wij als gemeente zorgen voor identiteit in deze deelgebieden. Dit doen wij door



het plantensortiment en de plantwijze af te stemmen op de landschappelijke deelgebieden. Om deze reden maken we gebruik van gebiedseigen plantmateriaal en zaaigoed. En planten we klimaatbestendig groen.

Berkt
Dit karakteristieke deelgebied is vroeger voor landbouw geschikt gemaakt door de ontginning van woeste gronden. In het gebied is ook een landgoed en sterrenbos terug te vinden. De belevingswaarde in dit gebied is groot voor zowel onze inwoners als bezoekers van de gemeente. Het draagt namelijk bij aan de cultuurhistorie van onze streek. En ook draagt het bij aan onze natuur en natuuronderwijs.

't Grolder
Net als landgoed Berkt is 't Grolder een natte ontginning. In 't Grolder komt intensieve veehouderij voor. Terwijl tegelijkertijd de landschappelijke kwaliteit behouden wordt. Dit maakt dit gebied van grote waarde voor onze gemeente.

De Bleeken
De Bleeken is een redelijk jonge ontginning. Het gebied heeft een open karakter en staat bekend om haar hoge grondwaterstand. Het meest unieke aan dit gebied is dat de bosstroken dienen als landschappelijke geleding.

Venhof
Het Venhof is ook een natte ontginning en ligt direct aan de kern Loosbroek. Het staat bekend om haar bijzondere ruimtelijke verschijning. Waarin vele singel- en wegbeplantingsstructuren zijn te vinden. Verder heeft het Venhof een open karakter.

De Maashorst
De Maashorst is een groot natuurgebied waarin door meerdere gebiedspartijen wordt gewerkt aan de ontwikkeling van procesnatuur.

Karakteristieke dorpen
Onze gemeente bestaat uit de vijf kernen Heesch, Heeswijk-Dinther, Nistelrode, Vorstenbosch en Loosbroek. Elke kern heeft een eigen karakter en is op een andere manier ontstaan en ontwikkeld. Hieronder volgt van elke kern een korte beschrijving.

Heesch
Heesch is het grootste dorp in onze gemeente. De kern ligt ten zuiden van de stad Oss en op de overgang van de Peelhorst in het oosten. Verder is het dorp omringd door het dekzandlandschap. De stedenbouwkundige structuur en groenstructuur zijn af te lezen aan de ontwikkelingen die Heesch in de loop van de jaren heeft doorstaan. Zo is het dorp door de jaren heen uitgebreid met verschillende nieuwe woonwijken en is er ten westen van het dorp een bedrijventerrein ontwikkeld. Verder zijn er in Heesch verschillende winkel- en sportvoorzieningen te vinden.

Het groen in het dorp bestaat voor het grootste gedeelte uit laanbeplanting langs de dorpslinten. Deze dorpslinten zorgen voor veel cultuurhistorische beleving. Verder ligt het bosgebied de Maashorst ten zuidoosten van Heesch.

Heeswijk-Dinther
De dorpen Heeswijk en Dinther zijn ontstaan op de oeverwal die tussen de beekdalen van de Aa en Leijgraaf ligt. In de loop van de jaren zijn de dorpen steeds verder uitgebreid en aan elkaar gegroeid. Waardoor de kern Heeswijk-Dinther is ontstaan.

De kern wordt omsloten door een aaneengesloten lintbebouwing. In zowel de voormalige kern van Heeswijk als van Dinther zijn monumentale bomen bewaard gebleven. Ook de open ruimtes zijn bewaard gebleven. De noordzijde van Heeswijk-Dinther bevat waterlopen, bomenrijen en bosjes. Verder vormt de abdij met bijbehorende lanen voor veel karakter in de groenstructuur.

Nistelrode
De kern Nistelrode ligt ten zuidoosten van de kern Heesch. Het hele dorp in omringd door het landschap van de Peelhorst welke bestaat uit oude ontginningen. Ten zuiden is Nistelrode gelegen aan het dekzandlandschap.

De kern heeft een historisch centrum met historische gebouwen en unieke driehoekige pleinen. De oude wegen die allemaal uitkomen in het centrum zijn voorzien van laanbeplanting. Het buitengebied van Nistelrode staat bekend om haar historische groenstructuren. Verder heeft de kern een aantal cultuurhistorische groene plekken. Zo hebben de historische linten die gelijk aan de Peelrandbreuk lopen een grote cultuurhistorische waarde. Net zoals enkele landwegen ten westen van het dorp dit hebben. Opvallend is dat dwars door de kern Nistelrode drie grotere waterstructuren lopen/liepen die de kern doorkruisen. Hier vond de afwatering plaats van oost naar west, uiteindelijk uitkomend in de Groote Wetering

Vorstenbosch

Vorstenbosch bestaat uit oude ontginningen. Hierdoor zijn de akkers in deze streek wat kleiner. In de omgeving van dit dorp liggen veel bosjes en struwelen. De structuur van Vorstenbosch wordt namelijk afgewisseld door de dekzandruggen en dalen.

Vorstenbosch is een typisch esdorp met slingerende wegen aan de rand van de zandgronden die het buitengebied met het bebouwde gebied verbindt. Langs deze wegen komen voornamelijk eiken en essen voor. In het buitengebied van deze kern komen een paar historische groenstructuren voor zoals de Bedafse bergen en de Leijgraaf.

Loosbroek

De kern Loosbroek ligt in het centrale middengebied van de gemeente. Het dorp heeft een sterk landschappelijk karakter en bijna het hele dorp kent een sterke relatie met het buitengebied. Verder bestaat het landschap van dit deelgebied uit jonge, natte ontginningen.

De groenstructuur in Loosbroek bestaat uit bomenrijen langs de doorgaande wegen. Waarin verschillende soorten bomen voorkomen. De straten in de woonwijken bestaan alleen uit beplantingen en niet uit bomenrijen. Verder valt het op dat de lineaire landschappelijke ligging van Loosbroek niet tot



Wat willen we?

Door het behouden, aanvullen en versterken van karakteristieke groenelementen willen we de beleving van de verschillende landschappen in het buitengebied en het gevoel van thuis in de kernen vergroten.

Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen

- Wij zorgen voor identiteit door inrichting, sortiment en plantwijze af te stemmen op de landschapstypen en dorpskarakteristieken waarin een groenelement voorkomt.
- Wij houden lanen, bomenrijen en landschapselementen zo lang mogelijk in stand als technisch mogelijk is.
- In Bernheze willen we dat onze bomen probleemloos hun eindleeftijd kunnen bereiken. Dit draagt bij aan alle doelstellingen van het Groenstructuurplan: gezondheid, biodiversiteit, klimaat en beleving. We gaan daarom te werk volgens het Handboek Bomen en we verkiezen kwaliteit boven kwantiteit.
- We accepteren dat het aantal laanbomen minder wordt omdat het niet overal mogelijk is om tweezijdig van de weg bomen te hebben. De bomen die we wel planten, zullen daarentegen een hogere kwaliteit en levensverwachting hebben.
- We werken aan een goed opgebouwde groenstructuur door onze belangrijkste lanen en rijen aan te wijzen op de Groenstructuurkaart. Dit vormt een groen netwerk over onze kernen en ons buitengebied en is drager van onze groene kwaliteit. Hoewel we groen en bomen overal belangrijk vinden, zijn deze groene linten van prioritair belang. Deze hoofdbomenstructuur, wijkbomenstructuur en laanbomen in het buitengebied beschermen wij door regels te stellen in het Omgevingsplan: Het rooien van deze bomen, anders dan door regulier onderhoud, is verboden en kan alleen plaatsvinden met een vergunning. Aan die vergunning kan een herplantplicht worden verbonden.
- Om een groene gemeente te blijven, steken we in op meer bomen in grotere groenvlakken. We werken aan meer bossen, bosjes, houtwallen, houtsingels enzovoorts, maar we stimuleren ook derden om meer landschapselementen aan te planten. Daarnaast benutten we de potenties van onze grotere groenvakken en plantsoenen om hier meer bomen aan te planten.
- Bomen, houtwallen en zandwegen beschermen we door regels te stellen aan behoud in het Omgevingsplan. Dit voor zover dit door hogere wetgeving nog niet wordt gedaan.

Buitengebied

Landschapselementen

- Wij behouden en ontwikkelen de karakteristieke landschaps- en groenstructuren en stimuleren het herstel van houtwallen en andere groenstructuren. Deze belangrijke identiteitsdragers houden we zo lang mogelijk in stand door middel van deskundig beheer en





bescherming.
- We beschermen oude houtwallen, zandwegen en andere landschapselementen door regels te stellen in het Omgevingsplan.
- Houtwallen en zandwegen ontwikkelen we door hun ecologische potenties te benutten. Het areaal moet minimaal gelijk blijven, en bij voorkeur toenemen. De kwaliteit brengen we omhoog.
- Wij behouden en ontwikkelen de kwaliteiten van de verschillende landschapstypen door hier met ons openbaar groen op aan te sluiten.

(Laan)bomen

- Ons laanbomenbestand ontwikkelen we door bij elke verandering gerichte keuzes te maken, waarbij we waarde hechten aan kwaliteit: beplantingen moeten probleemloos uit kunnen groeien tot volwassen toestand. Dan dragen ze optimaal bij aan identiteit, klimaatadaptatie, biodiversiteit. Gelet op onze smalle wegbermen, kan dat in de toekomst een ander wegbeeld gaan opleveren. Waar nodig kiezen we voor minder bomen (bijvoorbeeld aan een zijde van de weg) die het goed doen, dan veel bomen die niet optimaal uit kunnen groeien of overmatige overlast veroorzaken.
- In plaats daarvan zoeken we naar andere plekken waar wel ruimte is om bomen volwaardig uit te laten groeien. Daarbij denken we bijvoorbeeld aan onze eigen zandwegen en natuurgebieden. Maar ook stimuleren we andere partijen om meer bomen aan te planten.
- We werken een kansenkaart boomaanplant uit, die laat zien waar bomen kunnen worden bijgeplant in duurzame omstandigheden, en dus probleemloos hun eindleeftijd kunnen bereiken.
- Veranderingen in lanen voeren we door via de geleidelijke weg. Natuurlijke momenten, zoals verval of renovaties grijpen wij aan om lanen en rijen aan te passen.
- Het mobiliteitsplan is ook sterk bepalend voor onze keuzes t.a.v. lanen. Het geeft richting aan de functie, doelgroepen en daarmee ook de inrichting van onze wegen en bermen. We zullen dan ook onze totale inrichting afstemmen op het gewenste gebruik en uitstraling. Een weg kan van sloot tot sloot, of van erfgrens tot erfgrens anders ingericht worden. In sommige gevallen zelfs het verbreden van het totale profiel (bijvoorbeeld door aankoop van grond). Op sommige plekken kan dat betekenen dat we inzetten op forse lanen, en op andere plekken op een enkele rij.
- Beheer van bomen bestaat uit het beheren van de bomen zelf, met aandacht voor eventuele schades of overlast die ze kunnen veroorzaken zoals verhardingsopdruk, schade aan gebouwen enzovoorts.
- Het zo lang mogelijk in stand houden van laanbomen langs verharding kan alleen als we ook de verharding vlak genoeg houden voor

veiligheid en het comfort van de weggebruiker. Het verwijderen van verhardingsopdruk is daarom een wezenlijk onderdeel van ons wegbeheer.
- Binnen het wegbeheer gaan we continu monitoren op hoe verhardingsopdruk zich ontwikkelt en welke kosten het vergt om deze opdruk te verhelpen. Als uit die monitoring blijkt dat de combinatie van bomen en verharding onacceptabele onderhoudskosten of onveilige situaties oplevert, kan dat aanleiding zijn om het totale wegbeeld aan te passen. Een dergelijke aanpassing gebeurt op basis van een integrale afweging waarin boomwaarde en wegfunctie worden betrokken.
- We wijzen lanen aan die hun historische eenduidige uitstraling behouden ten behoeve van cultuurhistorie.

Zandwegen

- We beschermen zandwegen en half verharde wegen als belangrijke identiteitsdragers van het buitengebied. We beschouwen het totale profiel (zandbaan, bermen, beplantingen en sloten) in hun geheel als landschapselement met waarde voor landschap en natuur. Bescherming (behoud), herstel, beheer en onderhoud zijn daarop gericht.



- Wij wensen geen ruimtelijke ontwikkelingen aan zandwegen en half verharde wegen. Ten behoeve van hun behoud en bescherming houden wij deze landschapselementen voorbehouden aan natuur en extensieve vormen van recreatie en niet aan wonen en bedrijvigheid.

Watergangen

- Watergangen en beken vormen mede de identiteit van de omgeving. Verloren gegane watergangen herstellen we waar mogelijk in ere en maken we weer zichtbaar maar geven we een nieuwe functie.

Beplanting

- We zorgen voor gebiedseigen en toekomstbestendig groen. Het moet een goede mix zijn tussen inheems en uitheems. Sommige gebiedseigen soorten hebben moeite met het veranderende klimaat en zijn daardoor niet toekomstbestendig.

Kernen

- Elke kern en elke wijk heeft zijn eigen karakter. Dat maakt dat ook de opbouw van de groenstructuur overal wat anders mag zijn. Elke kern of wijk heeft een hoofdgroenstructuur. Die groenstructuur behouden en versterken we om te zorgen dat sprake is van een stevig groen raamwerk.
- Hoofdontsluitingswegen, dorpsentree's en centrumgebieden kunnen een **hoger** kwaliteitsniveau in **aanleg** hebben dan de rest van de openbare ruimte. Dit uit zich in de wat luxere uitstraling van de materialen. Denk hierbij aan bijzonder ingerichte rotondes, entrees enzovoorts. Uitgangspunt is dat beplanting wel zo veel mogelijk in de volle grond wordt aangeplant.
- Het groen in woonwijken en-buurten heeft een **normaal** kwaliteitsniveau **in aanleg**. Dit is groen, dat in de volle grond staat en efficiënt te onderhouden is.
- Al het groen heeft een normaal kwaliteitsniveau in onderhoud. Ongeacht de locatie zorgen we ervoor dat groen 'gewoon goed' wordt onderhouden. Uitgangspunt hierbij is niveau B volgens de landelijke CROW-normen. Dit kan worden omschreven als nuchter, sober maar doelmatig en past goed bij ons credo: schoon heel en veilig. Wij maken bij het onderhoud geen onderscheid naar locatie omdat

groen overal 'gewoon goed' moet worden onderhouden. Burgers zien doorgaans wel een verschil in materiaaltype, maar merken een verschil in onderhoud nauwelijks op. Om onze groenvakken goed te onderhouden zorgen we dat ze zo veel mogelijk uit goed gesloten beplantingen bestaan die met een normale onderhoudsfrequentie op het gewenste beeld te houden zijn. Onderhoud bestaat daarmee uit het gesloten houden van beplantingen (planten aanvullen zodra er gaten onstaan) en het op beeld houden (schoffelen, snoeien).

- Onze groenstructuur zal veranderen doordat we niet meer overal bomen langs wegen kunnen aanplanten. Andere groenvormen en kwaliteiten komen hiervoor in de plaats. In een berm zonder bomen komen kruidige vegetaties (bloemrijke bermen) beter tot ontwikkeling dan in zwaar beschaduwde bermen. Om het totaal aantal bomen niet te sterk terug te laten lopen, gaan we onze grotere groenvlakken en plantsoenen beter benutten voor het aanplanten van bomen.
- We benutten de potenties van deze grotere groenvakken en plantsoenen ook om hier belevingskwaliteit toe te voegen. In plaats van eenvoudige grasvelden met enkele bomen, willen we plantsoenen met gevarieerd groen, dat bijdraagt aan de biodiversiteit, en dat uitdaagt tot spelen, recreëren en/of ontmoeten.

Verrekenen op beeld via RAW-hoofdcode 51.48.13
Verrekenen op frequentie via RAW-hoofdcode 51.48.43

A+	A	B	C	D
				
De rand van de verharding of het gras is volledig zichtbaar.	De rand van de verharding of het gras is goed zichtbaar.	De rand van de verharding of het gras is redelijk zichtbaar.	De rand van de verharding of het gras is nauwelijks zichtbaar.	De rand van de verharding of het gras is niet zichtbaar.
gemiddelde lengte overgroeiende beplanting	gemiddelde lengte overgroeiende beplanting	gemiddelde lengte overgroeiende beplanting	gemiddelde lengte overgroeiende beplanting	gemiddelde lengte overgroeiende beplanting
0 cm per 100 m^1	≤ 10 cm per 100 m^1	≤ 25 cm per 100 m^1	≤ 40 cm per 100 m^1	> 40 cm per 100 m^1
lengte overgroeiende beplanting	lengte overgroeiende beplanting	lengte overgroeiende beplanting	lengte overgroeiende beplanting	lengte overgroeiende beplanting
0 cm	≤ 30 cm	≤ 45 cm	≤ 75 cm	> 75 cm
storende takken	storende takken	storende takken	storende takken	storende takken
nee	nee	nee	nee	ja

Meetinstructie: Overgroei beplanting

5 | Speerpunt 3: Biodiversiteit

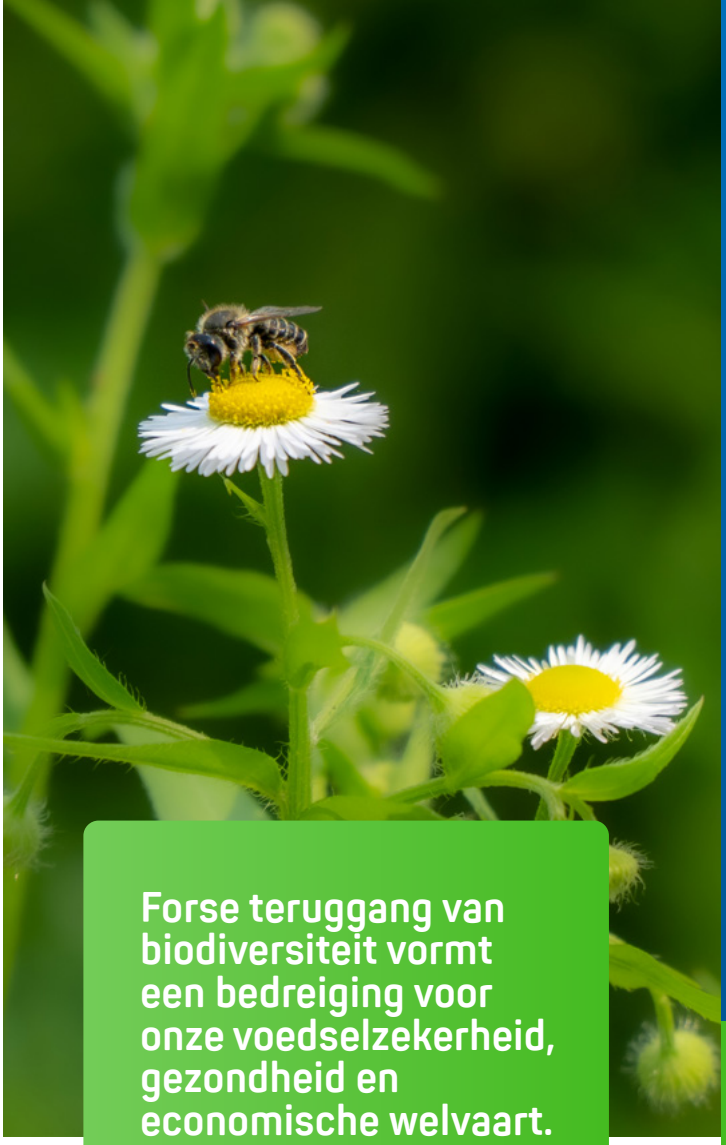
Wij willen dat openbaar groen meer bijdraagt aan het herstel en versterken van de biodiversiteit en dat de waarde van openbaar groen voor insecten, vogels en kleine zoogdieren in de komende jaren toeneemt.

Wat zien we?

De diversiteit aan insecten, zoogdieren, planten en bodemleven is de laatste decennia fors gedaald in Nederland. Naast de intrinsieke waarde van diversiteit aan leven draagt het daarnaast substantieel bij aan een leefbare en toekomstbestendige leefomgeving. Forse teruggang van biodiversiteit vormt een bedreiging voor onze voedselzekerheid, gezondheid en economische welvaart.

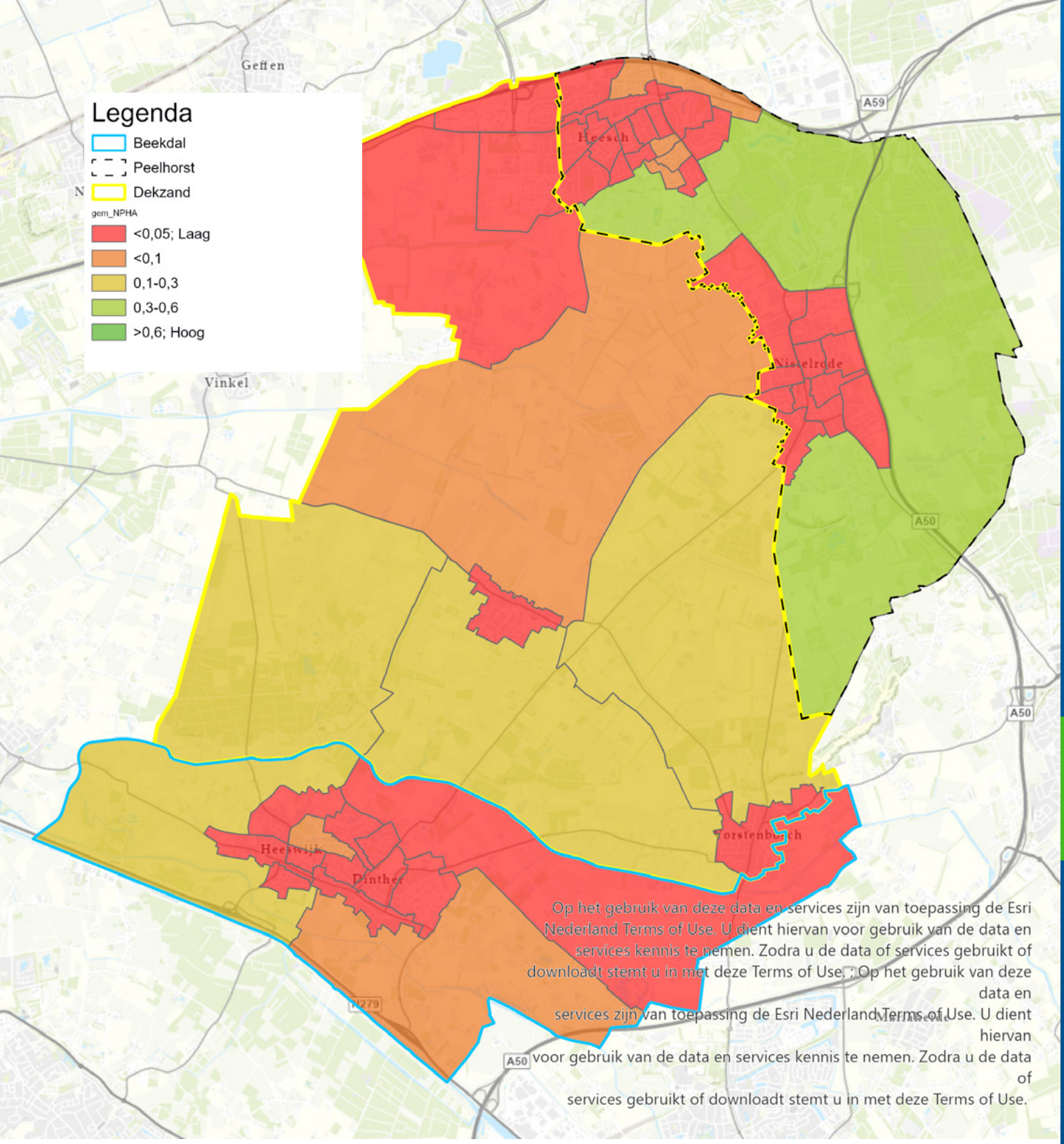
Concrete gevolgen die we nu al ondervinden van de teruggang in biodiversiteit is de opkomst van de processierups. Deze rups heeft te weinig natuurlijke vijanden waardoor de natuurlijke balans verstoort. Ook andere ziektes en plagen bij bomen kunnen we vaak terug voeren op een verstoorde balans in de biodiversiteit.
Een ander toenemend probleem is de toename van invasieve exoten. Dit zijn planten en dieren die niet van nature thuishoren in ons land, geen natuurlijke vijanden hebben, zich snel vermeerderen en schadelijk zijn voor inheemse soorten. Ze zijn daarmee een oorzaak van biodiversiteitsverlies. Daarnaast veroorzaken sommige soorten ook overlast voor de mens. Alsemambrosia veroorzaakt hooikoortsklachten, de reuzenberenklauw veroorzaakt brandblaren en de Aziatische Duizendknoop kan met zijn sterke wortelstokken en stengels schade veroorzaken aan bouwwerken, leidingen en wegen. In Bernheze lijkt vooralsnog alleen de Aziatische Duizendknoop problemen te veroorzaken.

Aan de andere kant zien we ook dat het historisch cultuurlandschap veel te bieden heeft als het gaat om biodiversiteit. De houtwallen, “overhoekjes” en wilde erven dragen bij op dit gebied. Ook de landbouwtransitie biedt kansen om bij te dragen aan een sterke biodiversiteit. Door natuur-inclusief en circulair te gaan boeren kunnen de agrarische bedrijven om hun manier bijdragen aan het herstel van de biodiversiteit.



Forse teruggang van biodiversiteit vormt een bedreiging voor onze voedselzekerheid, gezondheid en economische welvaart.

In onze gemeente zien we ook dat de biodiversiteit afneemt. In het buitengebied hebben insecten en zoogdieren weinig variëteit in leefomgeving om hier te verblijven of voedsel te verzamelen. De bermen worden waar mogelijk al omgevormd naar ecologisch beheer waardoor meer variatie in kruiden ontstaat. Hiervan hebben vogels en bijen profijt, maar op te kleine schaal. Ook de monocultuur aan bomen in ons buitengebied werkt disbalans en mogelijk ziekten en plagen in de hand. In de kernen is ons groen voornamelijk nog ingericht op de functie beleving en aankleding van de openbare ruimte en mist de toegevoegde waarde voor andere impactgebieden zoals biodiversiteit. Er zijn zorgen over loslopende honden. Zij verstoren bodembroedende vogels, dassen en reekalveren. In de kernen en in de Maashorst is een verbod op loslopende honden ingesteld, met uitzondering van de losloopgebieden. In de rest van de gemeente



mogen honden loslopen op gemeentelijk terrein. Het probleem doet zich voor dat loslopende honden ook terreinen van derden inschieten die daar niet van gediend zijn. Dat kunnen bosgebieden van natuurbeherende instanties zijn, waar allerlei beschermde diersoorten leven. Maar ook weilanden van boeren die geen hondenpoep (met mogelijk de neosporabacterie) in hun gras en hooi willen. Het is voor hondenbezitters vaak volstrekt onduidelijk waar in het buitengebied de aanlijnplicht geldt, en waar niet.

Bij het opstellen van de Omgevingsvisie hebben we voor de gemeente de huidige mate van biodiversiteit in kaart gebracht middels natuurpunten. Deze kaart toont dat we in grote delen van zowel ons buitengebied als onze kernen een lage biodiversiteit scoren en daarmee afbreuk doen aan onze leefbaarheid.

In de bebouwde kom werken we nu met de volgende beheertypen die als een hoge mate van natuurlijk kunnen worden beschouwd:



- Bos stedelijke omgeving
- Bosplantsoen
- Bermen
- Ruw gras
- Gras met bijenmengsel

Daar tegenover staan de volgende beheertypen die als een hoge mate van cultuurlijk kunnen worden beschouwd:

- Gazons (al dan niet met bloembollen)
- Honden-uitlaatstroken
- Heesterbeplantingen (solitaire heesters, rozen, hagen)
- Vaste planten

Deze verhouding is nu 30 procent natuurlijk versus 70 procent cultuurlijk in de bebouwde kom.

Beheertype	areaal 2022	eenheid	cultuur/natuur	percentage
Grassen				
Gazons	359706	m^2	cultuur	36%
Bermen	162610	m^2	natuur	16%
Ruw gras	6507	m^2	natuur	1%
Gras met Bijenmengsel	22166	m^2	natuur	2%
Gazon met bloembollen	43360	m^2	cultuur	4%
Hondenuitlaatstroken/velden	31864	m^2	cultuur	3%
Watervoorzieningen				
Wadi's	14336	m^2	cultuur	1%
Slootbodem binnen de kom	103073	m^2	cultuur	10%
oever binnen de kom	25850	m^2	cultuur	3%
Overstortsloten	4134	m^2	cultuur	0%
Vijvers en waterpartijen	19544	m^2	natuur	2%
Plantsoen				
Bosplantsoen	95407	m^2	natuur	9%
Heesterbeplanting	56428	m^2	cultuur	6%
Botanische rozen	8462	m^2	cultuur	1%
Struik- en perkrozen	1114	m^2	cultuur	0%
Bodembedekkers	22750	m^2	cultuur	2%
Hagen en blokhagen	29563	m^2	cultuur	3%
Vaste planten	1642	m^2	natuur	0%
Braak liggend terrein	2163	m^2	cultuur	0%



De grens tussen 'cultuurlijk' en 'natuurlijk' is bepaald op basis van de mate waarin natuurlijke processen een kans krijgen en de intensiteit van menselijk ingrijpen. Als voorbeeld: in een ecologische berm is de maai-intensiteit laag en krijgen flora en fauna meer kans om zich te ontwikkelen (bloei, voedsel, overwinteren, ….) dan in een normale berm waar intensief wordt gemaaid en maaisel (inclusief plantenzaden en kleine organismen) direct wordt afgevoerd.
Dat neemt niet weg dat ook de cultuurlijke beheertypen van meerwaarde kunnen zijn voor de biodiversiteit. Vogels hebben bijvoorbeeld strakke gazons nodig om hier hun wormen uit te halen en vaste planten kunnen, mits de juiste soort, een voedselbron vormen voor insecten.

Wat willen we?

Variatie, variatie, variatie!

We willen dat de waarde van openbaar groen voor insecten, vogels en kleine zoogdieren in de komende jaren toeneemt. De enige manier om deze biodiversiteit in de gemeente te verhogen is het aanbrengen van meer variatie in inrichting en beheer en het vergroten van het areaal openbaar groen. Kleinschaligheid, de afwisseling in open en gesloten gebied en beplantingsstructuren die bestaan uit boomlaag, struiklaag en kruidlaag zijn essentieel voor een rijk ecosysteem.

Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen

- De waarde van openbaar groen voor insecten, vogels en kleine zoogdieren moet in de komende jaren toenemen. Hiervoor werken we actief aan een andere inrichting en beheer.
- Belangrijk uitgangspunt in dit groenstructuurplan is dat we willen beginnen bij een goede basis. We focussen daarom op de ontwikkeling van een goede bodemkwaliteit en scheppen randvoorwaarden voor een goede insectenstand. Dan volgen de hogere soorten in het ecologisch systeem vanzelf.
- Wij zorgen ervoor dat het areaal openbaar groen toeneemt en er meer groentypen voorkomen die bijdragen aan biodiversiteit. Het aantal wilde planten en dieren kunnen wij niet bepalen. Wel kunnen wij de voorwaarden scheppen waardoor zich meer wilde planten en dieren vestigen. Hierop passen wij inrichting en beheer van ons openbaar groen aan.
- Wij houden het areaal invasieve exoten in toom. Onze doelstelling is om de Aziatische Duizendknoop niet te laten toenemen. We monitoren de duizendknoophaarden op aantal, omvang en (potentiële) risico's. Risicoplekken pakken we aan middels een nog op te stellen bestrijdingsplan.
- We werken aan een toename van het areaal

groen, in zo veel mogelijk grote aaneengesloten vlakken.

- Bij inrichting en beheer houden we rekening met een goed leefgebied voor dieren. Een goed leefgebied biedt voedsel, vocht, veiligheid, voortplantingsmogelijkheden en verbindingen naar andere leefgebieden.
- Waar aantoonbaar sprake is van barrièrewerking (uitval bomen of doorkruising infrastructuur) zorgen we voor faunavoorzieningen zoals rasters en tunnels.
- We gaan barrières voor ecosystemen om zich uit te breiden of om bij essentiële foerageergebieden te komen, wegnemen.
- We monitoren biodiversiteitsontwikkeling op lange termijn m.b.v. natuurpunten.
- We monitoren biodiversiteitsontwikkeling op korte termijn m.b.v. de verhouding natuurlijke/ cultuurlijke beheertypen.
- We werken aan toename van het areaal natuurlijke beheertypen (bosjes, bosplantsoenen, bermen en gras met bijenmengsel) in de kernen door cultuurlijke beheertypen om te vormen. In 2035 is de verhouding 50% natuurlijk versus 50% cultuurlijk.
- Cultuurlijke beheertypen blijven uiteraard bestaan, maar daarin streven we naar optimalisatie van hun ecologische waarden. Bloembollen en vaste planten worden toegepast zodat er gedurende een langere periode in het jaar sprake is van bloemen, en dus nectar voor insecten.
- Watergangen die geen watervoerende functie hebben, gaan we niet meer maaien, maar ontdoen we periodiek van opkomend houtachtig gewas. Hiermee krijgen ze een natuurlijker karakter en bieden gedurende langere tijd voeding en schuilgelegenheid voor dieren.

De waarde van openbaar groen voor insecten, vogels en kleine zoogdieren moet in de komende jaren toenemen.



Biodiversiteit in het buitengebied

- We werken actief aan de ontwikkeling van Groene Gezonde Structuren. De locaties hiervan zijn aangeduid op de Groenstructuurkaarten als de visie. Dit zijn verbindingen die bestaan uit een aaneenschakeling van natuurlijke gebieden. Bij voorkeur zijn dit doorgaande linten, maar het kunnen ook stapstenen zijn die bestaan uit natuurgebiedjes. Primaire doelen zijn gericht op natuur en water. Recreatie is een nevenfunctie. Ten behoeve van die functiecombinatie zijn de verbindingen robuust genoeg om ruimte te bieden voor mens en dier.
- Het Natuurnetwerk Brabant vormt een belangrijke drager voor de biodiversiteit in Bernheze. Wij blijven werken aan de opgave om de Ecologische Verbindingszones (EVZ's) te realiseren zoals Rijk en Provincie die hebben vastgelegd.
- Regionaal bestaat de wens om robuuste verbindingen aan te leggen waarbij de Maashorst wordt verbonden met het Groene Woud. We nemen de ontwikkeling daarvan mee in de regionale samenwerking.
- We gaan onze bermen en watergangen op een ecologische wijze maaien. Dit geeft lange linten door het landschap die een verbindende functie kunnen vervullen. Deze kruidachtige vegetatie kan met het juiste beheer veel voeding bieden voor insecten, en schuilmogelijkheden voor andere kleine dieren. Door deze andere manier van beheren, ontwikkelt zich op een geleidelijke manier een natuurlijke vegetatie die past bij de lokale omstandigheden. Deze methode heeft daarom de voorkeur boven het actief inzaaien van bermen met bloemenmengsels. Incidenteel kan inzaaien wel een ondersteunende maatregel zijn om de ontwikkeling van gevarieerde bermen

te bevorderen of om een goede uitgangssituatie te creëren bij nieuwe aanleg.

- We onderzoeken of een keurmerk kan helpen om de biodiversiteit te vergroten en de kwaliteit van het maaiwerk aantoonbaar te vergroten. Het keurmerk Kleurkeur van de Vlinderstichting en Stichting Groenkeur is een voorbeeld van een dergelijk keurmerk.
- Bestaande houtwallen gaan we beheren met het oog op meer biodiversiteit. Deze houtachtige gewassen zijn van grote meerwaarde voor vogels, kleine zoogdieren en insecten. Concreet betekent dat vaak het wegzagen van een aantal bomen zodat de onderliggende struiken- en kruidenlaag zich beter kan ontwikkelen. Ook kan dit betekenen dat de struiklaag in fases wordt teruggesnoeid zodat er altijd enkele open, windluwe plekken aanwezig zijn in de houtwallen die voor insecten van grote meerwaarde zijn. Van elke houtwal moet worden bepaald welk streefbeeld het beste past.
- We onderzoeken in hoeverre onze bossen van productiebos naar natuurbos omgevormd kunnen worden.,
- We zijn ons bewust van de (potentieel) verbindende werking van houtwallen, zandwegen, bermen en sloten en zoeken daarom naar mogelijkheden om deze zo ecologisch mogelijk te beheren en/of in te richten.
- We vormen bomenlanen via de geleidelijke weg om naar diversiteit in lanen wat betreft (streek-eigen) soort, leeftijd en/of vorm.
- We vergroten kwetsbare natuurgebieden om ze robuuster te maken.
- Toegankelijkheid van onze natuurgebieden is belangrijk voor natuurbeleving en draagvlak voor natuur. Echter wel onder de juiste voorwaarden. Zonering, spreiding van recreanten en (loslopende) honden zijn daarbij belangrijke aandachtspunten. Daarnaast heeft een natuurgebied dat door recreanten wordt bezocht, intensiever onderhoud nodig dan een natuurgebied dat ontoegankelijk is voor de mens. Denk hierbij aan het toegankelijk en veilig houden van de paden bijvoorbeeld.
- We stellen een hondenaanlijnplicht in voor het hele openbare gebied in onze gemeente. Hiermee beschermen we kwetsbare natuur en beperken problemen door loslopende honden op andermans (agrarische) percelen. We leggen hondenloslooopterreinen aan waar honden wel los mogen lopen.
- We geven het goede voorbeeld door onze landbouwgronden te verpachten met randvoorwaarden die de biodiversiteit op en in de bodem doen toenemen.
- We zoeken de samenwerking met agrariërs om





Strakke gazons bieden kansen om de biodiversiteit te vergroten.

in perceelsranden en met boerenlandpaden de biodiversiteit en de beleving ervan te versterken, zodanig dat het logisch aansluit op de gemeentelijke groenstructuren. Zo ontstaat een ecologische en recreatief fijnmazig netwerk.
- We zetten ons in voor het hydrologisch en ecologisch herstellen van de wijstgronden en maken de breuklijnen beleefbaar en toegankelijk als geologisch en ecologisch waardevol gebied.

Biodiversiteit in de kernen

- We stimuleren natuurinclusief bouwen. Dit betekent dat groen meer onderdeel is van gebouwen en woongebieden, door het toepassen van bijv. groene daken en groene gevels, het aanbrengen van voedsel- en nestgelegenheid en groene verbindingen naar het buitengebied.`
- We brengen tegen en/of rond onze eigen gebouwen zo veel mogelijk groen aan. Daarbij wordt onder andere gedacht aan dak- en gevelgroen. Op deze manier geven wij als gemeente het goede voorbeeld.
- Bij vervangingsopgaven van groen vormen we om naar beplanting met een hogere ecologische waarde.
- Strakke gazons veranderen we, waar mogelijk, in ruigere grasvegetaties met meer bloemen. Bloembollen en bloemenmengsels worden toegepast zodat er gedurende een langere periode in het jaar sprake is van bloemen, en dus nectar voor insecten.
- Wadi's planten we in, voor zover dat de functie van waterberging niet belemmert.
- Afgevallen blad verwerken we zo veel mogelijk in plantvakken. Hiermee creëren we schuil- en overwinteringsgelegenheid voor kleine dieren en verbeteren we de kwaliteit van de bodem en het bodemleven. Door meer organische stof in plantvakken te houden, verhoogt de sponswerking van de bodem, wat belangrijk is in het kader van klimaatadaptatie.

6 | Speerpunt 4: Gezondheid

Wij willen dat het openbaar groen gelegenheid biedt aan recreëren, ontspannen en ontmoeten zodat het bijdraagt aan een gezonde leefomgeving

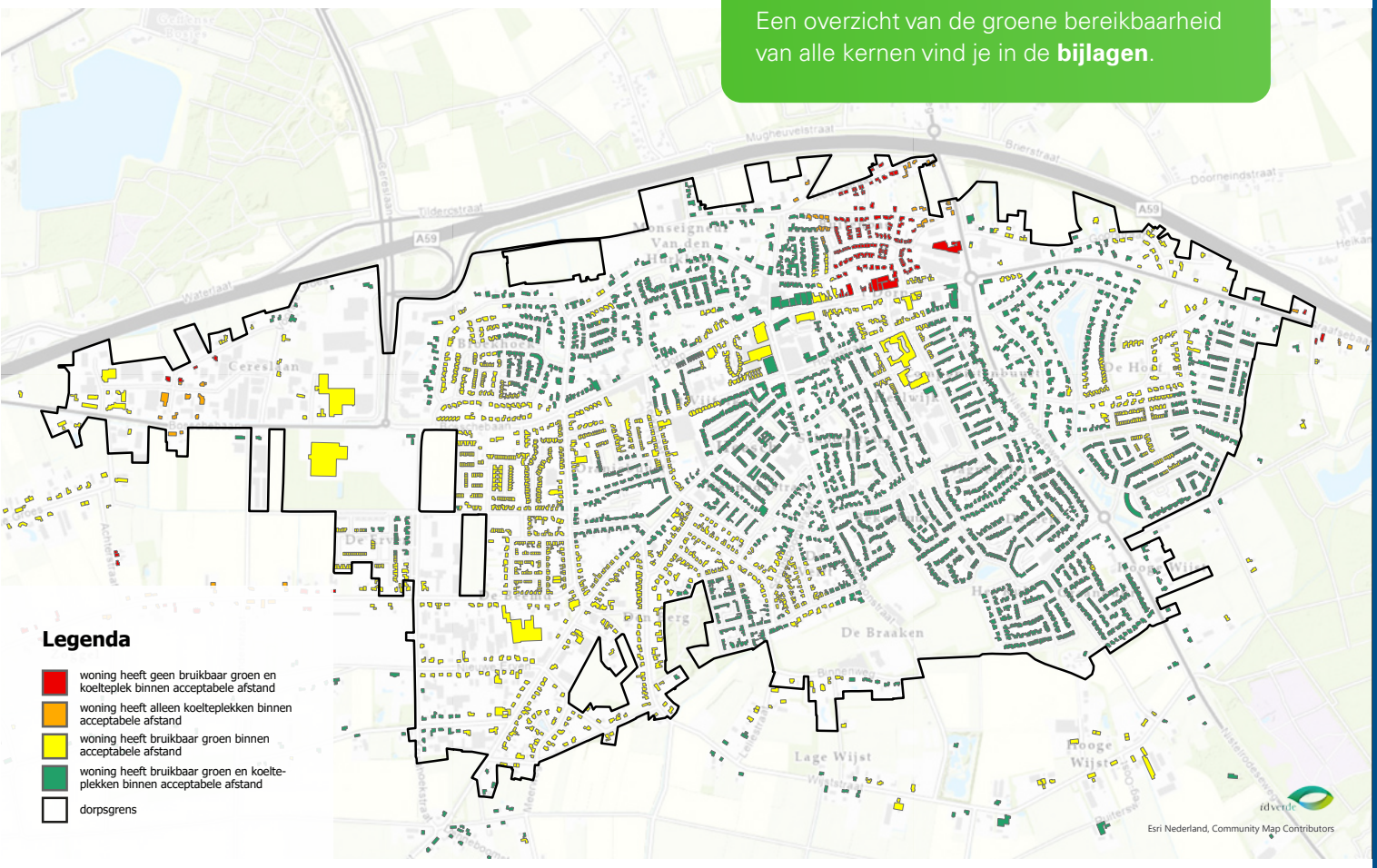
Wat zien we?

De helende werking van natuur (groen als medicijn)

Uit onderzoek is gebleken dat groen zorgt voor meer geluk en stress vermindert. Mensen krijgen onder andere meer energie van groen en worden creatiever. Verder stimuleert groen beweging en ontmoetingen tussen verschillende mensen. Naast deze voordelen kan groen werken als een soort medicijn. Zo is uit een onderzoek van Universiteit Wageningen uit 2015 gebleken dat kinderen in groene woonomgevingen minder ADHD-medicatie gebruiken dan in 'grijze' woonomgevingen en dat er minder overgewicht ontstaat. Verder draagt een groene omgeving ook bij aan een goede mentale gezondheid en werkt contact met de natuur stressverminderend.

Het is dan ook niet gek dat een onderzoek van de GGD, Hart voor Brabant, aantoont dat de mensen in Bernheze zich (boven)gemiddeld gelukkig en gezond voelen. Dat is iets om te koesteren en op peil te houden.
Landelijk maar ook in Bernheze werkt de ingezette vergrijzing twee kanten op; er zal meer zorgbehoefte ontstaan terwijl er minder jonge mensen zijn die die zorg kunnen bieden. Daarnaast zorgt onze leefstijl (eten & zittend werken) voor meer overgewicht. Preventieve maatregelen om gezond te blijven zijn hierbij de sleutel. Een groene openbare ruimte met een verscheidenheid aan functionaliteiten draagt bij aan minder ziekte en een gezondere leefstijl.

Een overzicht van de groene bereikbaarheid van alle kernen vind je in de **bijlagen**.



Bereikbaarheid groen en koelteplekken in Heesch

Wat willen we?

We willen dat iedere inwoner van de gemeente laagdrempelig toegang heeft tot groen dat uitdaagt tot bewegen, ontmoeten of bezinning. We zien groen in de kernen als een nutsvoorziening; een netwerk waar iedereen op aangesloten is en dat robuust en toekomstbestendig ingericht is. We noemen dit netwerk de Groene Gezonde Structuren.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We werken actief aan de ontwikkeling van Groene Gezonde Structuren. De locaties hiervan zijn aangeduid op de Groenstructuurkaarten als de visie. De inrichting van deze Groene Gezonde Structuren is in de kernen gericht op activiteiten zoals wandelen fietsen, spelen, sporten en ontmoeten in een groene omgeving. Inrichting is aantrekkelijk voor de mens en biedt ruimte aan natuur. In de groene gezonde structuren is expliciet ook ruimte voor water(-berging) en klimaatadaptieve maatregelen. De Groene Gezonde Structuren zijn bij voorkeur aaneengesloten linten van groen en blauw. Waar dat niet mogelijk is, ontwikkelen we ze als kralensnoeren: op regelmatige afstanden komt de bezoeker aantrekkelijke groenblauwe plekken tegen. Dit kunnen gemeentelijke parken en plantsoenen en speelgelegenheden zijn, maar ook groene initiatieven van derden.
- Een tweede sturingsinstrument is het afstandscriterium: We zorgen dat elke inwoner op een acceptabele afstand een koelteplek en/of bruikbaar groen kan vinden.
  > Een koelteplek is een plantsoen dat ruimte biedt aan meerdere grote bomen zodat meerdere mensen tegelijk kunnen genieten van hun verkoelende werking. Koelteplekken zijn plantsoenen die minimaal 700 m^2 groot zijn en binnen 150 meter van een woning in de kern liggen.
  > Bruikbaar groen is een plantsoen dat ruimte biedt aan meerdere gebruiksfuncties zoals spelen, sporten, ontspannen, wandelen enzovoorts . Bruikbaar groen is minimaal 1500 m^2 groot plantsoen dat binnen 500 meter van een woning ligt.
  > De analyse van de huidige bereikbaarheid van koelteplekken en bruikbaar groen vanuit elke woning is opgenomen in de bijlage.
- Parken/plantsoenen worden multifunctioneel ingericht: ze bieden plek aan vertoeven, ontmoeten, sporten/bewegen, recreëren, spelen, waterberging en koelteplekken al naar gelang de behoefte van de bezoeker.
- Parken, plantsoenen en het buitengebied zijn en blijven goed ontsloten middels langzaamverkeersverbindingen.
- Naast ruimte voor dynamiek creëren we in de parken/plantsoenen ook stille plekken waar mensen kunnen ontstressen.
- Bestaand en nieuw groen houden we schoon en (sociaal) veilig.
- We zorgen voor voldoende groen op en rondom (nieuwe) bedrijventerreinen en in de centra om werknemers uit te nodigen in de pauzes naar buiten te gaan. Werkgevers worden ook gestimuleerd om bij te dragen aan groen op bedrijventerreinen. Een groen en gezond vestigingsklimaat draagt ook bij aan een plezieriger werkklimaat voor de werknemers zelf.
- We willen onze natuurgebieden aantrekkelijk maken om in te recreëren. Daarbij houden we rekening met het beschermen van de flora- en faunawaarden. Niet alle vormen van recreatie passen op alle plekken. We stimuleren gewenst gebruik door zonering waarbij we de plekken waar gerecreëerd mag worden bijvoorbeeld ook aantrekkelijk maken met passende recreatieve voorzieningen.



7 | Speerpunt 5: Klimaat

Wij willen openbaar groen inzetten als natuurlijk middel om de gevolgen van klimaatverandering (hitte, wateroverlast, droogte en overstromingen) te verminderen

Wat zien we?

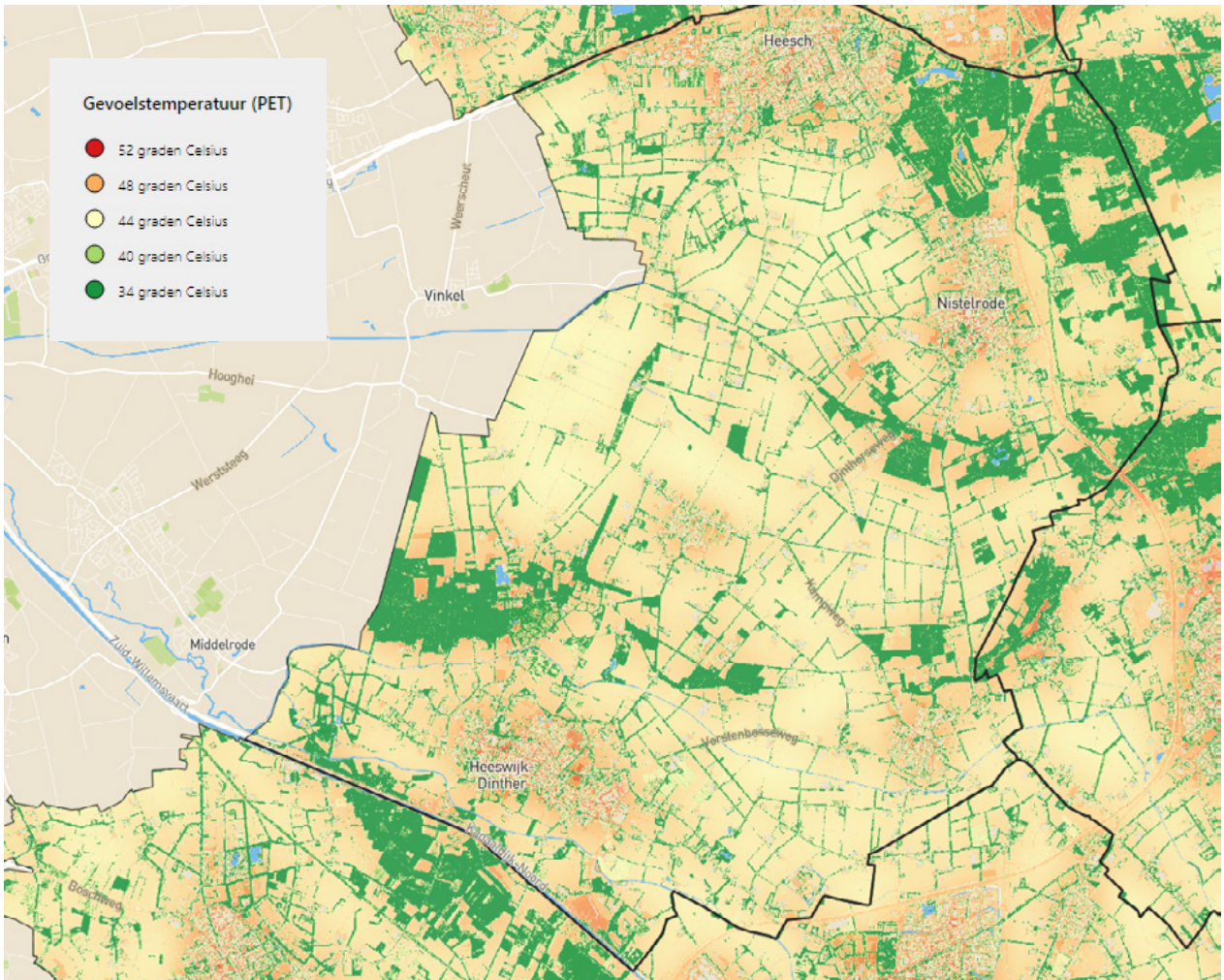
Het klimaat verandert. We ervaren vaker extreem weer: hevigere buien en langere perioden van droogte en hitte. Om zo min mogelijk last te hebben van extreem weer is ons openbaar groen onmisbaar. Zo zorgen onze bomen voor schaduw en koelte. Ook kunnen we het openbaar groen gebruiken om regenwater op te vangen en te laten infiltreren om zo wateroverlast en droogte tegen te gaan..

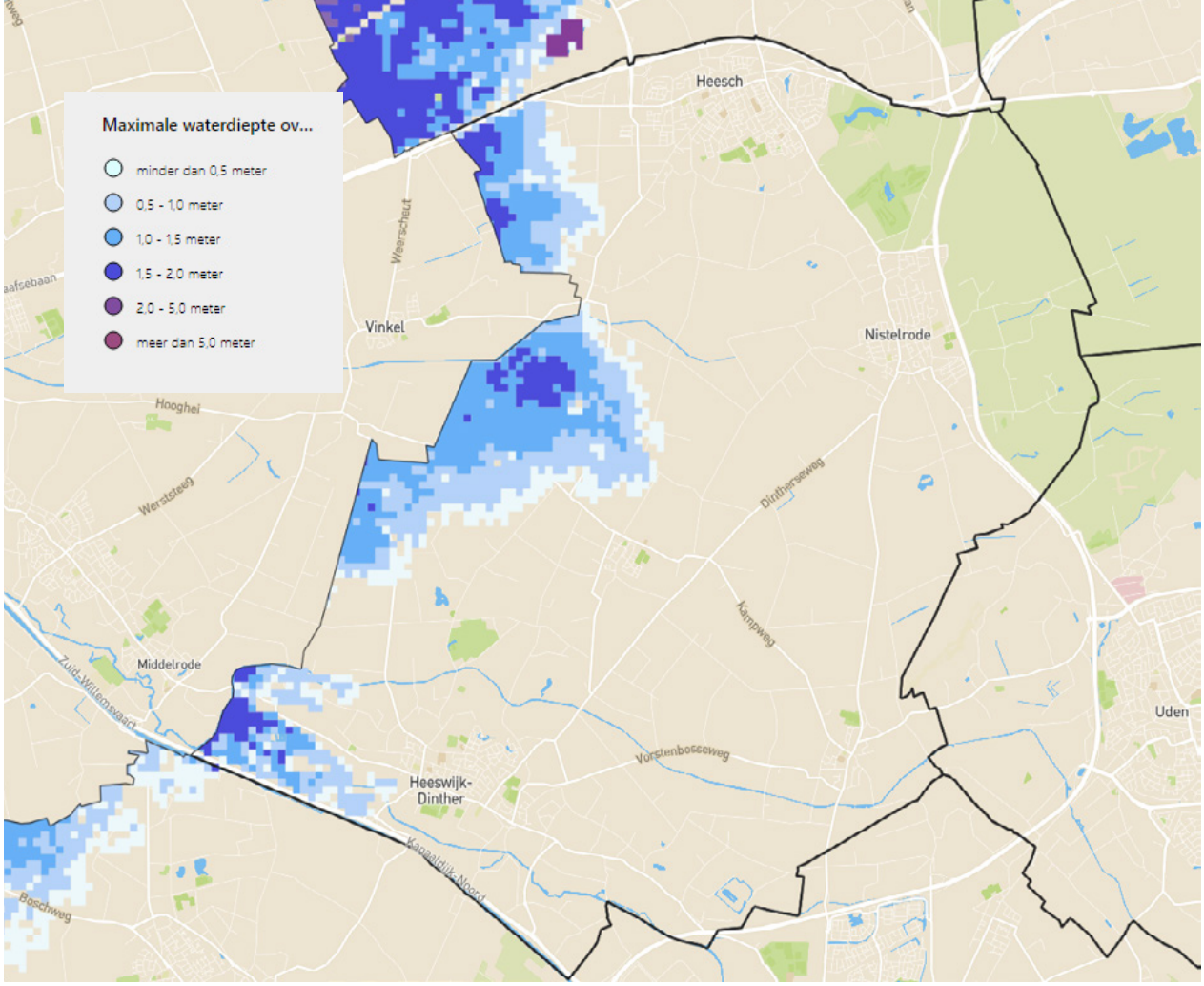
Ook in onze gemeente zijn de gevolgen van klimaatverandering merkbaar. Zo wordt de droogte zoals beschreven in paragraaf 'Typisch Bernheze' extremer en ontstaat er in de kernen bij hevige piekbuien wateroverlast en op hete dagen hittestress. Hittestress is met name een risico in onze grijze wijken en centra. Dit zijn veelal de uitbreidingen uit de jaren vijftig tot tachtig. Met name daar waar weinig bomen staan kan het 's zomers erg warm worden. In nieuwere wijken zorgt de aanwezigheid van veel openbaar groen en water voor verkoeling. Niet alleen vergroening van de openbare ruimte draagt bij aan het tegengaan van hittestress, droogte en wateroverlast. Ook tuinen op particuliere grond dragen hieraan substantieel bij.

Met het ondertekenen van het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) hebben het Rijk, de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Unie van Waterschappen (UvW) het belang van klimaatadaptatie onderschreven. Concreet is afgesproken dat alle overheden, dus ook gemeenten:

- in 2020 klimaatbestendig handelen
- in 2050 klimaatbestendig zijn

Om deze ambities te realiseren zijn een klimaatstresstest en een sectoranalyse uitgevoerd. Die sectoranalyse beschrijft de impact van klimaatverandering op de negen sectoren in de Nationale Adaptatiestrategie (NAS). Bron: *NAS analyse Bernheze, klimaatkwetsbaarheden en -kansen in negen sectoren, 11 november 2021)*





Gedetailleerde weergave van een aantal analyses is te vinden in de online viewer op **as50.klimaatatlas.net** Hittestress is een belangrijk knelpunt. Onderstaande beschrijving van de kern Heesch laat zien welke (positieve) rol groen kan spelen in relatie tot hittestress:

Heesch

In de kern Heesch zijn het met name de grote pleinen en de gebieden met weinig groen waar hoge gevoelstemperaturen optreden. Voorbeeld daarvoor zijn het parkeerterrein voor het stadskantoor, de Hadewychstraat en de Nelson Mandelastraat. Wat ook opvalt is dat de Beekerloop en Elzenseloop een relatief hoge gevoelstemperatuur hebben, ondanks de groene zone rondom. Oorzaak hiervoor zouden de relatief versteende tuinen en versteend straatprofiel kunnen zijn. Daarnaast valt op te merken dat de kunstgrasvelden van Hockeyclub MHC Heesch relatief warm zijn. Door de groene zone rond het sportpark lijkt het effect op de omgeving klein. De wijk rond Langven en Broekhoek scoren door het hoge percentage groen relatief goed in vergelijking met de rest van Heesch.

Ook droogte is een knelpunt in onze gemeente. In de NAS staat: De gemeente Bernheze ligt over het algemeen op een redelijk draagkrachtige grond. Daarom zijn veel wegen zonder fundering aangelegd. Door verdroging ervaart de gemeente meer last van wortelopdruk. Bomen gaan door de toenemende droogte meer in de oppervlakte wortelen (richting het condens onder het asfalt) en veroorzaken daarmee schade. De door droogte en wortelopdruk veroorzaakte schade in de gemeente Bernheze is groot. Als gevolg van droogte komt het omwaaien van bomen steeds vaker voor in de gemeente Bernheze. Dat veroorzaakt schade aan de omliggende ondergrondse kabels en leidingen. Anticiperend op deze impact is door de gemeente reeds beleid opgesteld. Bij nieuwbouw en renovaties is het uitgangspunt dat kabels en leiding onder de trottoirs komen te liggen en bomen in groenstroken worden geplaatst.

Wat willen we?

We willen uiterlijk in 2050 klimaatbestendig zijn. Wateroverlast als gevolg van extreme regenbuien is dan tot een minimum beperkt en langdurige droogte zorgt niet voor noemenswaardige problemen. Hittestress bij kwetsbare groepen



Groene maatregelen zijn de sleutel om de effecten van klimaatverandering in stedelijk gebied af te zwakken.

behoort tot het verleden en vitale, kwetsbare functies kunnen tegen extreem weer.

Groene maatregelen zijn de sleutel om de effecten van klimaatverandering in stedelijk gebied af te zwakken. Groen maakt het wonen in onze gemeente veiliger en aangenamer. In nieuwe ontwikkelingen reserveren we groene ruimte voor koelte en waterinfiltratie. In bestaande wijken met weinig groen zoeken we naar mogelijkheden om het er groener en koeler te krijgen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Vergroenen van kernen voor klimaatadaptatie

- We zorgen voor meer en kwalitatief groen waarmee we bijdragen aan een klimaatbestendig Bernheze in 2050. Door meer groen aan te brengen in bestaand stedelijk gebied beperken we hittestress, wateroverlast en droogte en creëren we gezonde en leefbare kernen. Ontstenen en vergroenen is een leidend thema bij al onze ruimtelijke ontwikkelingen.
- Het bestaand en nieuw groen brengen we zoveel mogelijk verlaagd aan zodat groen gecombineerd wordt met wateropvang en infiltratie.
- Op basis van de klimaatatlas brengen we risicogebieden voor wateroverlast, droogte, hittestress en overstromingen in kaart. Deze factoren wegen we mee in het prioriteren van onze renovaties/reconstructies. Op deze plekken willen we extra of ander groen.
- Onze (nieuwe) bedrijventerreinen richten we klimaatadaptief in. In de openbare ruimte zorgen we voor voldoende groen en bomen om wateroverlast en hittestress te beperken.
- We willen het boomkroonvolume in onze gemeente laten toenemen. Als gemeentelijke bomen worden gekapt planten we bomen terug (zo nodig op een andere plek binnen de gemeente) We zien in dat lanen en rijen niet overal (meer) kunnen door gebrek aan kwalitatief goede ruimte. Daarom zoeken we meer plekken waar we bomen goed tot hun recht kunnen laten komen en probleemloos een fors kroonvolume kunnen ontwikkelen. We denken daarbij aan bossen, voedselbosjes en locaties in onze parken/plantsoenen maar ook door bijvoorbeeld bij reconstructies als uitgangspunt één trottoir te hanteren in plaats van twee. De kwaliteit van de bomen (en daarmee de potentie om veel kroonvolume te ontwikkelen) neemt daardoor toe.
- We zorgen dat elke inwoner op een acceptabele afstand een koelteplek en/of bruikbaar groen kan vinden. Zie speerpunt Gezondheid voor verdere toelichting.
- We zorgen voor gebiedseigen en toekomst bestendig groen (denk hierbij aan water en droogte bestendig groen). Het moet een goede mix zijn tussen inheems en uitheems. Sommige gebiedseigen soorten hebben moeite met het veranderende klimaat en zijn daardoor niet toekomstbestendig.



8 Speerpunt 6: Samen vergroenen

We willen het goede voorbeeld geven, ons verhaal duidelijk uitdragen, en anderen inspireren en stimuleren om ons hierin te volgen.

Wat zien we?

Met ons openbaar groen willen we diverse doelen bereiken die bijdragen aan klimaat, gezondheid, identiteit en biodiversiteit. Maar die thema's houden niet op bij de grens tussen openbare ruimte en terrein van derden. Als we echt stappen willen zetten op deze thema's moeten we het samen doen met andere terreineigenaren. Dit zijn onze burgers, terreinbeherende organisaties en buurgemeenten. We zien daarin vijf vormen van 'samen doen':

1. De gemeente heeft een plan en burgers denken mee
2. Een derdepartij heeft een plan en de gemeente denkt mee
3. Bewoners werken mee aan het onderhoud van de openbare ruimte
4. De gemeente stimuleert de gewenste maatregelen
5. We werken samen met gebiedspartners

Participatie van burgers bij het inrichten en beheren van onze openbare ruimte is de laatste jaren steeds belangrijker geworden. Ook de omgevingswet zet het samen tot initiatieven komen centraal om te komen tot een hoge omgevingskwaliteit. We zien dat er veel sprake is van nimby-effect: mensen erkennen de meerwaarde van (openbaar) groen en ecologisch beheer, maar wensen dat liever niet in de omgeving van hun eigen woning. Anderzijds zien we ook dat veel burgers groen en natuur enorm waarderen en hun steentje bij willen dragen aan een beter klimaat, een aantrekkelijker woonomgeving en een hogere biodiversiteit. Als gemeente hebben we met alle soorten inbreng en wensen van doen.

Wat willen we?

We willen dat onze inwoners zich betrokken voelen bij de openbare ruimte (in hun directe woonomgeving). Daarnaast willen we dat bewoners onze maatregelen inzake groen(beheer) en inrichting openbare ruimte beter begrijpen. Ook

willen we dat onze inwoners en andere partijen zich met ons inspannen om onze gezamenlijke doelen te bereiken. We willen hen inspireren en stimuleren om ook bij te dragen aan een klimaatadaptieve omgeving en verhoging van de biodiversiteit. De energie die we daar als gemeente insteken moet in verhouding staan tot de meerwaarde die deze samenwerking oplevert voor de maatschappij en/of de natuur.



Wat gaan we daarvoor doen?

1. De gemeente heeft een plan en burgers denken mee

- Bij veranderingen die grote impact hebben op de leefomgeving van mensen betrekken we belanghebbenden. Wij grijpen die momenten aan om hen te informeren over onze beleidsdoelstellingen. Wij maken duidelijk dat alle maatregelen in de openbare ruimte een algemeen belang dienen en daarom aan de algemene beleidsdoelstellingen van de gemeente moeten voldoen. Binnen die kaders bestaat ruimte waarin belanghebbenden mee kunnen denken. De minimale oppervlakte openbaar groen en het aantal bomen dat bij een reconstructie in een straat moet komen vormen bijvoorbeeld het kader. Belanghebbenden denken mee over de plekken waar dat groen in de straat komt liggen en welke soorten worden toegepast. Zie ook de figuur hieronder.

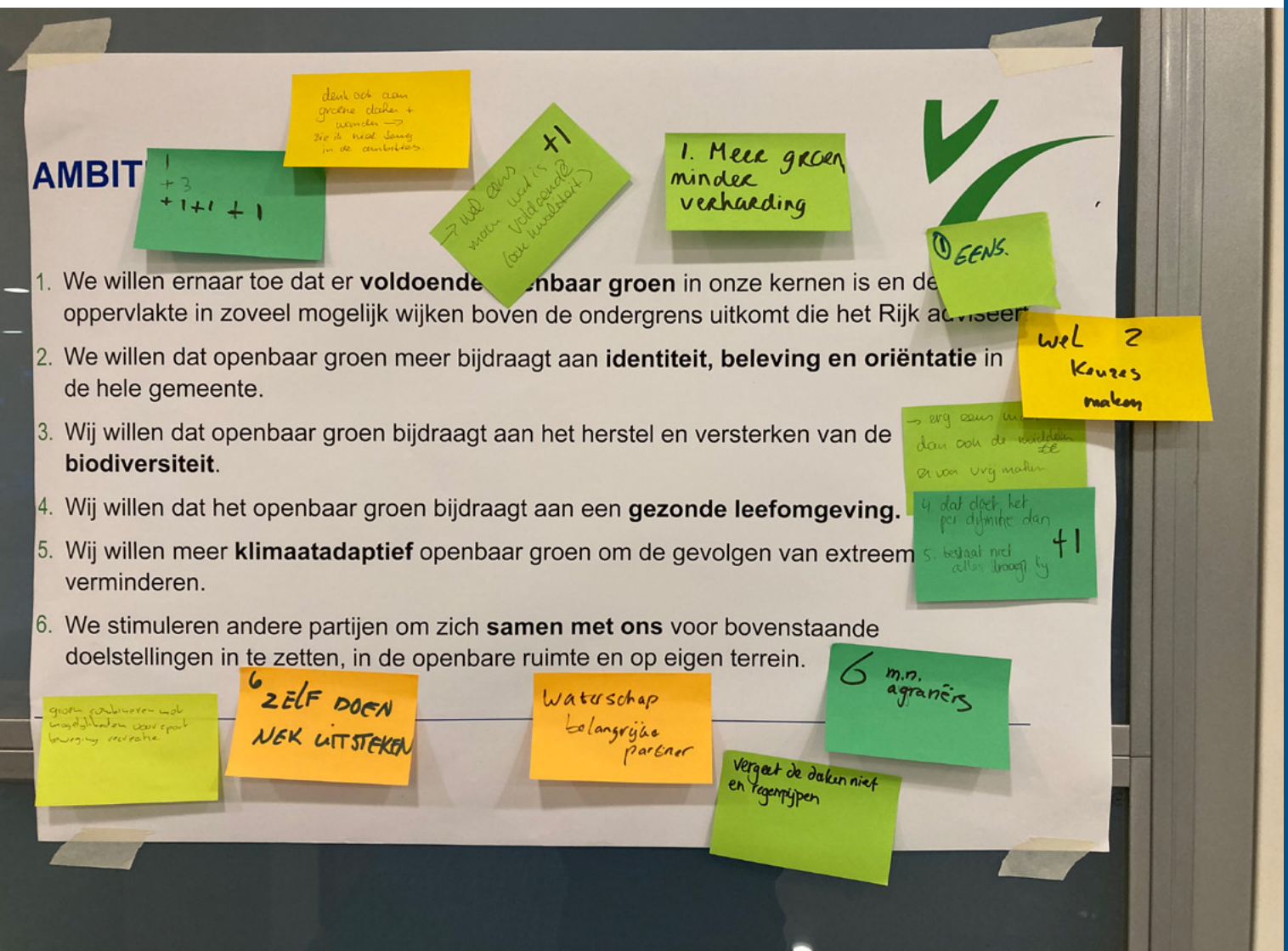


2. Een derdepartij heeft een plan en de gemeente denkt mee

- Als burgers ideeën hebben om zelf de kwaliteit van de openbare ruimte te verbeteren middels een project kunnen wij daaraan meewerken met financiële middelen en begeleiding onder de voorwaarden dat:
  - > Het initiatief past binnen de beleidsdoelstellingen van de gemeente en zorgt voor een verbetering van de huidige situatie;
  - > Bij het initiatief zijn meerdere personen of partijen betrokken waardoor het bijdraagt aan sociale cohesie;
  - > De initiatiefnemers kunnen aantonen dat hun idee draagvlak heeft in de omgeving waar het initiatief plaats gaat vinden, bij een grote groep mensen (waaronder ook partijen die niet betrokken zijn bij het initiatief zelf);
  - > Initiatiefnemers zelf ook meewerken aan de realisatie van het initiatief;
  - > Het een eenmalige actie betreft (niet structureel / repeterend van aard).
- We zien meer vraag naar voedselbossen, tiny forests en andere bijzondere groenvormen. We juichen deze groenvormen toe omdat ze bijdragen aan bewustwording, educatie en biodiversiteit. Aangezien deze groenvormen een inrichting en beheer vergen wat niet aansluit bij de expertise en capaciteit van de gemeente, beleggen we aanleg en onderhoud daarvan zoveel mogelijk bij partijen die daarin wel gespecialiseerd zijn. Als gemeente kunnen we deze wel faciliteren. Bijvoorbeeld door grond beschikbaar te stellen.

3. Bewoners werken mee aan het onderhoud van de openbare ruimte

- Wanneer burgers mee willen werken aan groenonderhoud juichen wij dat toe. Als burgers dat in collectief verband doen, bijvoorbeeld als buurtvereniging, kan de gemeente deze collectieven faciliteren. De wijze waarop wij faciliteren willen we zo veel mogelijk standaardiseren. Dat leidt tot gelijkwaardige behandeling en efficiëntie. We leggen afspraken met het collectief vast in een overeenkomst.





4. De gemeente stimuleert de gewenste maatregelen

- We stimuleren inwoners, agrariërs, bedrijven en organisaties zoveel mogelijk groen aan te brengen op hun eigen percelen. Hierbij promoten we ook actief het aanbrengen van verticaal groen of groene daken.
- We werken samen met woningbouwcorporaties om hun huurders enthousiast te maken voor vergroening en verduurzaming. Dit doen we via het duurzaamheidsakkoord.
- We stimuleren (eventueel met subsidie) inwoners en ondernemers om de eigen privé-tuin te vergroenen, biodiverser te maken en regenwater af te koppelen van het afvoersysteem via riool of sloten (bijv. doorzagen regenpijpen en van je tuin een wadi maken). Groene gevels stimuleren we vanuit het gunstig effect op het microklimaat, de biodiversiteit en de beleving.
- We zoeken de samenwerking op met agrariërs en vrijwilligers voor een ecologisch fijnmazig netwerk.
- De mogelijkheden in openbaar gebied zijn beperkt voor het planten van nieuwe bomen, onder andere door onze smalle bermen. Daarom stimuleren wij derden om bomen en bossen aan te planten.
- Door de bestaande waterbergingseis borgen we dat burgers en ondernemers voldoende water bergen en infiltreren op eigen terrein. Deze eis geldt bij elke nieuwe ontwikkeling. In bestaande situaties geldt deze eis zodra een verandering in de situatie optreedt en een vergunningprocedure moet worden doorlopen. We stimuleren hen om hierbij zoveel mogelijk natuurlijke technieken toe te passen zoals het aanleggen van groen.
- Bij de aanleg van nieuwe bedrijventerreinen bekijken we de mogelijkheden om te werken met een circulair kwaliteitsplan of duurzaamheidsplan. Hiermee borgen we dat klimaatadaptatie en biodiversiteit worden meegenomen in aanleg en beheer.
- Er worden landelijk en regionaal inspirerende concepten aangeboden om bedrijventerreinen te vergroenen en klimaatadaptief en biodivers in te richten. We onderzoeken de beste concepten, delen deze informatie met de ondernemers en dagen hen uit om hierin stappen te zetten.

5. We werken samen met gebiedspartners

- We zoeken de regionale samenwerking op met overheden en maken gebruik van provinciale-, waterschaps- en rijksregelingen om het areaal openbaar groen te vergroten en een hogere kwaliteit te geven.
- We betrekken buurgemeentes als we aan het groen werken bij de gemeentegrenzen
- Binnen de gemeente werken we samen met terreinbeherende organisaties, Staatsbosbeheer, ondernemers en natuurorganisaties bij ontwikkelingen op het gebied van groen als de boven benoemde partijen erbij betrokken zijn

Algemeen:

- We stemmen onze participatieprojecten af op het gemeentelijk participatiebeleid.
- We communiceren veelvuldig over de veranderingen ten behoeve van meer biodiversiteit en klimaatadaptatie in inrichting en beheer, om draagvlak te vergroten.
- We stimuleren anderen om het goede voorbeeld te volgen door middel van subsidieregelingen en communicatie. Ook kleine projecten (stenen eruit, groen erin) dragen bij aan de doelstellingen van het GSP.
- We stimuleren het registreren van waarnemingen op daarvoor ingerichte platforms om het inzicht in onze biodiversiteit te vergroten.
- De gemeente voert geen actief beleid om inwoners te stimuleren groen in beheer te nemen of initiatieven in te dienen. We vinden het belangrijker dat initiatieven vanuit de maatschappij komen.



9 | Instrumenten

In de actielijnen onder de speerpunten staan verschillende instrumenten genoemd die ingezet worden om de doelen van dit GSP uit te werken, te borgen en te monitoren. Hieronder staan de instrumenten opgelijst met een korte beschrijving. Indien deze instrumenten nog nader moeten worden uitgewerkt, is de hieronder genoemde omschrijving het kader waarbinnen die uitwerking plaatsvindt.

9.1 Boombeheerplan

Het boombeheerplan richt zich op alle individueel beheerde laan- en straatbomen, knot- en vormen en solitair staande bomen in houtwallen langs wegen/paden.

het heeft tot doel om de bestaande bomen duurzaam in stand te houden en het bomenbestand te ontwikkelen conform de richtlijnen in het Bomenbeleidsplan en Groenstructuurplan.
Hoofduitgangspunten zijn:

- Zo lang mogelijke functievervulling van elke boom, omdat anders sprake is van kapitaalvernietiging.
- Zo snel mogelijk de fase van onderhoudssnoei bereiken omdat dit economisch en boom technisch het meest gunstig is
- Bomen horen een aanvaard boombeeld te hebben
- Voldoen aan de zorgplicht door alle bomen eens per 3 jaar te inspecteren en evt. snoeien op veiligheid.
- Voldoen aan de zorgplicht door alle attentiebomen eens per jaar te inspecteren.
- Bomen vervangen/aanplanten alleen als dit past binnen de kwaliteitseisen van het Handboek Bomen en de eisen die zijn gesteld vanuit het Bomenbeleidsplan: Bomen in boomstructuren zouden probleemloos ongeveer 60 jaar oud moeten kunnen worden. En overige bomen (woonstraten) 40 jaar. *

* Door de beperkte ruimte in woonstraten en bermen is dit niet altijd mogelijk. De prognose is dat het aantal bomen de komende 10 jaar met 5% afneemt.

9.2 Beheerplan landschapselementen

Het beheerplan landschapselementen richt zich op de elementen in het buitengebied die een functie vervullen voor natuur en landschap zoals bermen, sloten, poelen, zandwegen, houtwallen, struweelhagen, fruitbomen, faunavoorzieningen en natuurterreinen.

Het heeft tot doel om de huidige landschapselementen in stand te houden en te ontwikkelen conform de richtlijnen in het



Groenstructuurplan.
Hoofduitgangspunten zijn:

- Zo lang mogelijke functievervulling; deze elementen hebben tot doel een bijdrage te leveren aan natuur- en landschapswaarden, zonder dat ze naburige functies (landbouw, verkeer) overmatig hinderen.
- Biodiversiteitsverhoging doorvoeren binnen de mogelijkheden van hun functievervulling. Bijvoorbeeld door ecologisch maaibeheer toe te passen
- Planmatige aanpak zodat sprake is van bestendig beheer in het kader van de Wet natuurbescherming, er geen achterstallig onderhoud ontstaat en geen grootschalige reparatiemaatregelen nodig zijn.

9.3 Beheerplan stedelijk groen

Het beheerplan stedelijk groen richt zich op al het openbaar groen in de kernen.

Het heeft tot doel om de huidige stedelijk groen in stand te houden en te ontwikkelen conform de richtlijnen in het Groenstructuurplan.
Hoofduitgangspunten zijn:

- Het onderhoudsniveau van alle gras- en plantvakken is ‘gewoon goed’. Dit is sober en doelmatig en te vergelijken met niveau B in de CROW-systematiek
- Biodiversiteitsverhoging doorvoeren binnen de mogelijkheden van hun functievervulling.

9.4 Beheerplan bossen

Het beheerplan bossen richt zich op de bos- en heideterreinen.

Het heeft tot doel om de huidige bossen en heideterreinen in stand te houden en te ontwikkelen conform de richtlijnen in het Groenstructuurplan.

Hoofduitgangspunten zijn:

- Bosbeheer aanpassen aan actuele ontwikkelingen zoals klimaatverandering en stikstof-depositie en biodiversiteitsverlies (naaldbos -> loofbos, verhogen sponswerking bodem, enzovoorts)
- Productiebos waar mogelijk omvormen naar natuurlijk bos
- Aandacht voor zorgplicht op plekken waar recreatie plaatsvindt

- Aandacht voor randen (overhangend groen) waar bossen grenzen aan andermans eigendom

9.5 Groennorm

Hoofduitgangspunten zijn opgenomen dit Groenstructuurplan.

9.6 Compensatieregeling

Hoofduitgangspunten zijn opgenomen in dit Groenstructuurplan. De financiële afwikkeling hiervan is geregeld in de Nota Kostenverhaal.

9.7 Groenparagraaf

Hoofduitgangspunten zijn:
In de groenparagraaf neemt een initiatiefnemer op:

- hoeveel procent van het projectgebied openbaar groen is;
- hoeveel m^2 openbaar groen per woning dit is;
- of hij hiermee voldoet aan de groennorm;
- waarom hij niet kan voldoen aan de groennorm (indien van toepassing);
- hoe hij dit tekort fysiek of financieel compenseert;
- hoe hij omgaat met monumentale bomen, toekomstbomen en structuurbomen;
- hoe hij groen inzet voor natuurwaarde en klimaatadaptatie in zijn plan.



9.8 Vergroeningsplan

Hoofduitgangspunten zijn:
Het vergroeningsplan wordt gebaseerd op een groenanalyse. Onderdelen van die groenanalyse zijn onder andere:

- huidig groen/woning (groennorm)
- bereikbaarheid van het groen
- klimaatatlas
- biodiversiteitsscore locatie
- overtollige verharding

Op deze manier krijgen de grijze wijken prioriteit bij vergroening zodat de verschillen tussen de wijken verkleinen.
Daarnaast kan de mening van burgers worden meegenomen in dit plan.

9.9 Kansenkaart bomenaanplant

Hoofduitgangspunten zijn:
De kansenkaart bomenaanplant laat zien waar op openbaar terrein kansen bestaan om op duurzame wijze (laan-)bomen aan te planten. Dit is op basis van kaartstudie, data-analyse en veldwerk. Daarnaast kunnen burgers kansen aandragen voor kansrijke boomlocaties. Deze worden dan getoetst aan de technische eisen uit het Handboek Bomen.

9.10 Bewustwordingscampagne

Hoofduitgangspunten zijn:
Een sterke campagne die burgers bewust maakt van de meerwaarde van (ecologisch beheerd) groen en de stappen die zij daar zelf in kunnen zetten. Herhaling en herkenbaarheid zijn belangrijk en daarom wordt gewerkt met een sterk beeldmerk.

9.11 Menukaarten participatie in groen

Hoofduitgangpunten zijn:
Heldere weergave van wat burgers allemaal kunnen doen aan openbaar groen, onder welke voorwaarden de gemeente dit toestaat, en welke hulp de gemeente daarbij kan bieden. De opzet is zodanig dat het burgers inspireert maar ook duidelijk maakt wat er wel en niet mogelijk is.

9.12 Handboek bomen

Hoofduitgangspunten zijn:

In Bernheze willen we dat onze bomen probleemloos hun eindleeftijd kunnen bereiken. Als we bomen planten bepalen we de benodigde (ondergrondse) ruimte aan de hand van het Handboek bomen, uitgaande van een ambitieniveau ‘redelijk’ en een levensverwachting die past bij de status van de boom: toekomstboom 80 jaar, structuurboom 60 jaar en overige bomen 40 jaar. We doen geen concessie aan het ambitieniveau en de gekozen levensverwachting. Dat doet geen recht aan de intrinsieke waarde van bomen en heeft te veel beheer- en vervangingskosten tot gevolg.

9.13 Groenstructuurkaart

Hoofduitgangspunten zijn:
De Groenstructuurkaart laat zien waar in de bestaande situatie de belangrijkste groenelementen liggen die het groene netwerk over de gemeente vormen. Behoud en bescherming staan hier voorop. Daarnaast laat het zien waar we in de toekomst gaan inzetten op ontwikkeling van structuren of vlakken. Het vormen van een stevig groen netwerk voor mens, dier en water staan hier voorop.

9.14 Bestrijdingsplan invasieve exoten

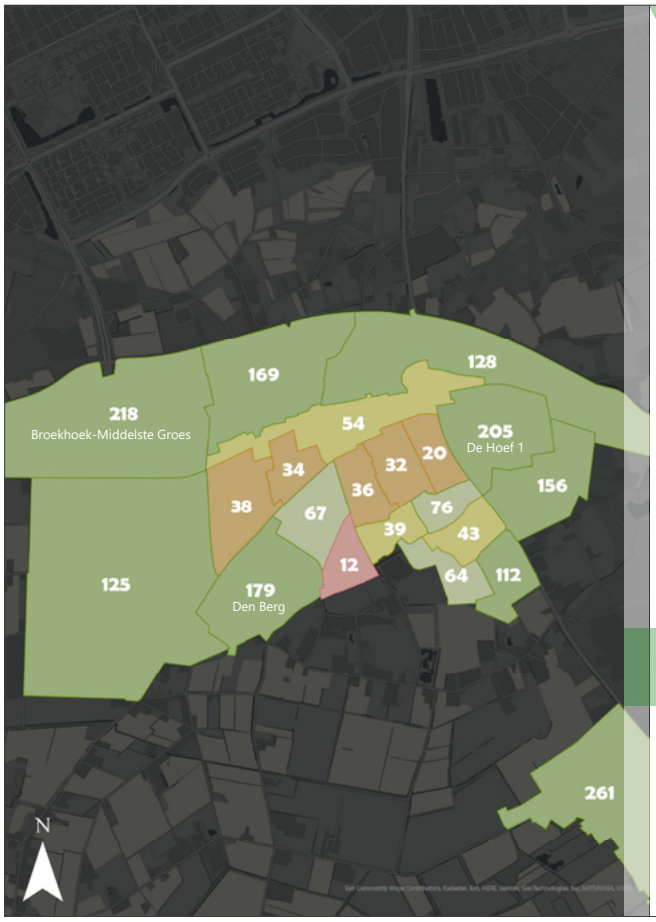
Uitgangspunten zijn:

- Het in toom houden van het areaal Aziatische duizendknoop.
- We monitoren waar de soort zich voordoet
- Om toename te voorkomen halen we de jaarlijkse toename weg.
- We bestrijden alleen actief op plekken waar zich grote problemen of risico’s voordoen
- We evalueren en stellen budget en werkwijzen bij waar nodig



9 | Bijlagen

- Groenareaal per woning / groennorm
- Bereikbaarheidsanalyse bruikbaar groen en koelteplekken
- Groenstructuurkaarten (losse bijlage)
- Uitvoeringsprogramma Groenstructuurplan (losse bijlage)



Heesch

m2 groen per woning

Buurten met het meeste groen per woning:

1 Broekhoek-Middelste Groes

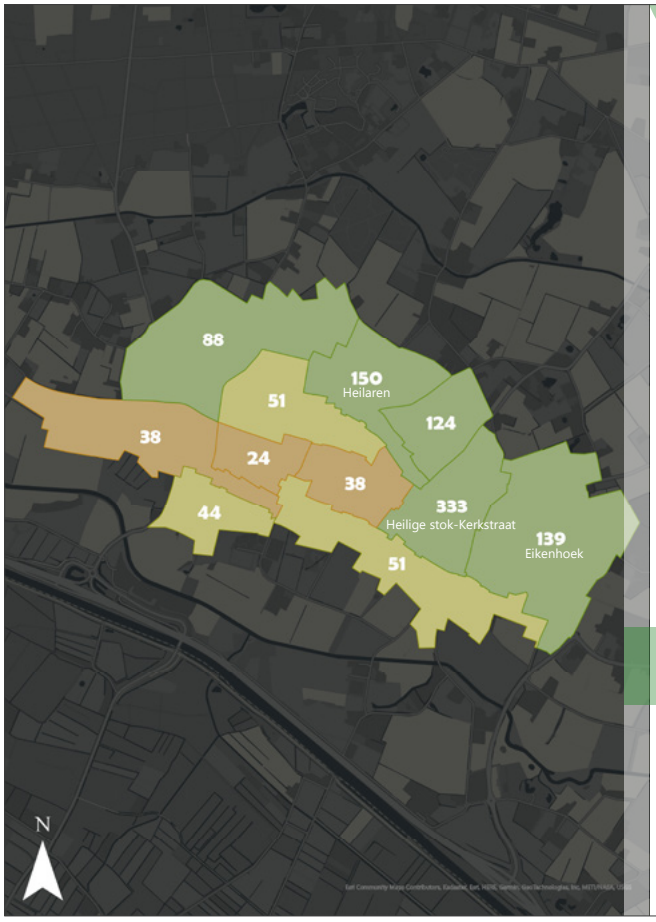
2 De Hoef 1

3 Den Berg



Gemiddelde kern: **95 m2 groen**

- Tussen 80 en 1000 m2
- Tussen 60 en 80 m2
- Tussen 40 en 60 m2
- Tussen 20 en 40 m2
- Tussen 0 en 20 m2



Heeswijk-Dinther

m2 groen per woning

Buurten met het meeste groen per woning:

1 Heilige stok-Kerkstraat

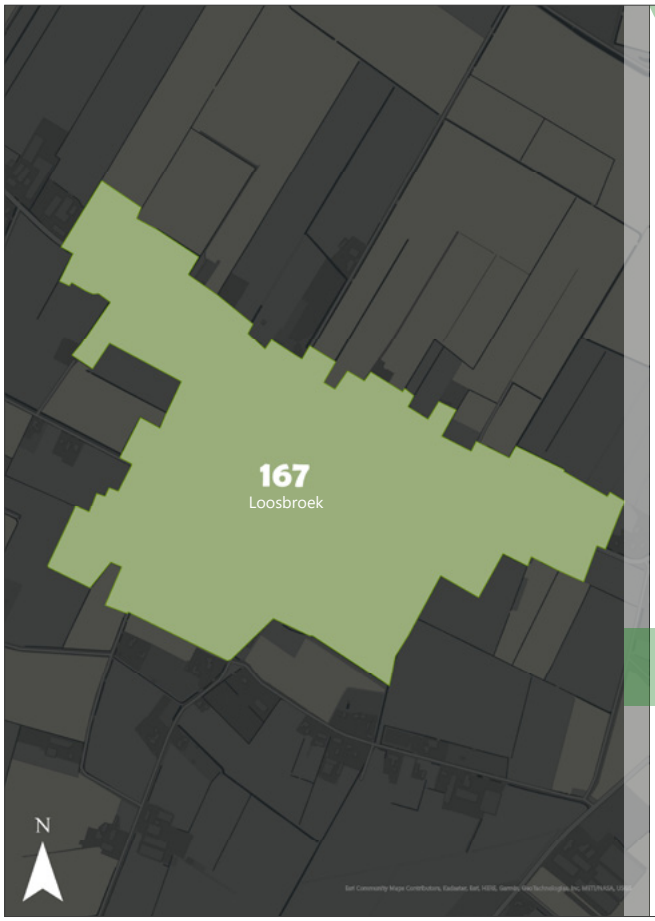
2 Heilaren

3 Eikenhoek



Gemiddelde kern: **92 m2 groen**

- Tussen 80 en 1000 m2
- Tussen 60 en 80 m2
- Tussen 40 en 60 m2
- Tussen 20 en 40 m2
- Tussen 0 en 20 m2



Loosbroek

m2 groen per woning



Gemiddelde kern: **167 m2 groen**

- Tussen 80 en 1000 m2
- Tussen 60 en 80 m2
- Tussen 40 en 60 m2
- Tussen 20 en 40 m2
- Tussen 0 en 20 m2

idverde Advies

gemeente BERNHEZE



Nistelrode

m2 groen per woning

Buurten met het meeste groen per woning:

1. Zwarte Molen
2. Hoge Akkers
3. Donzel

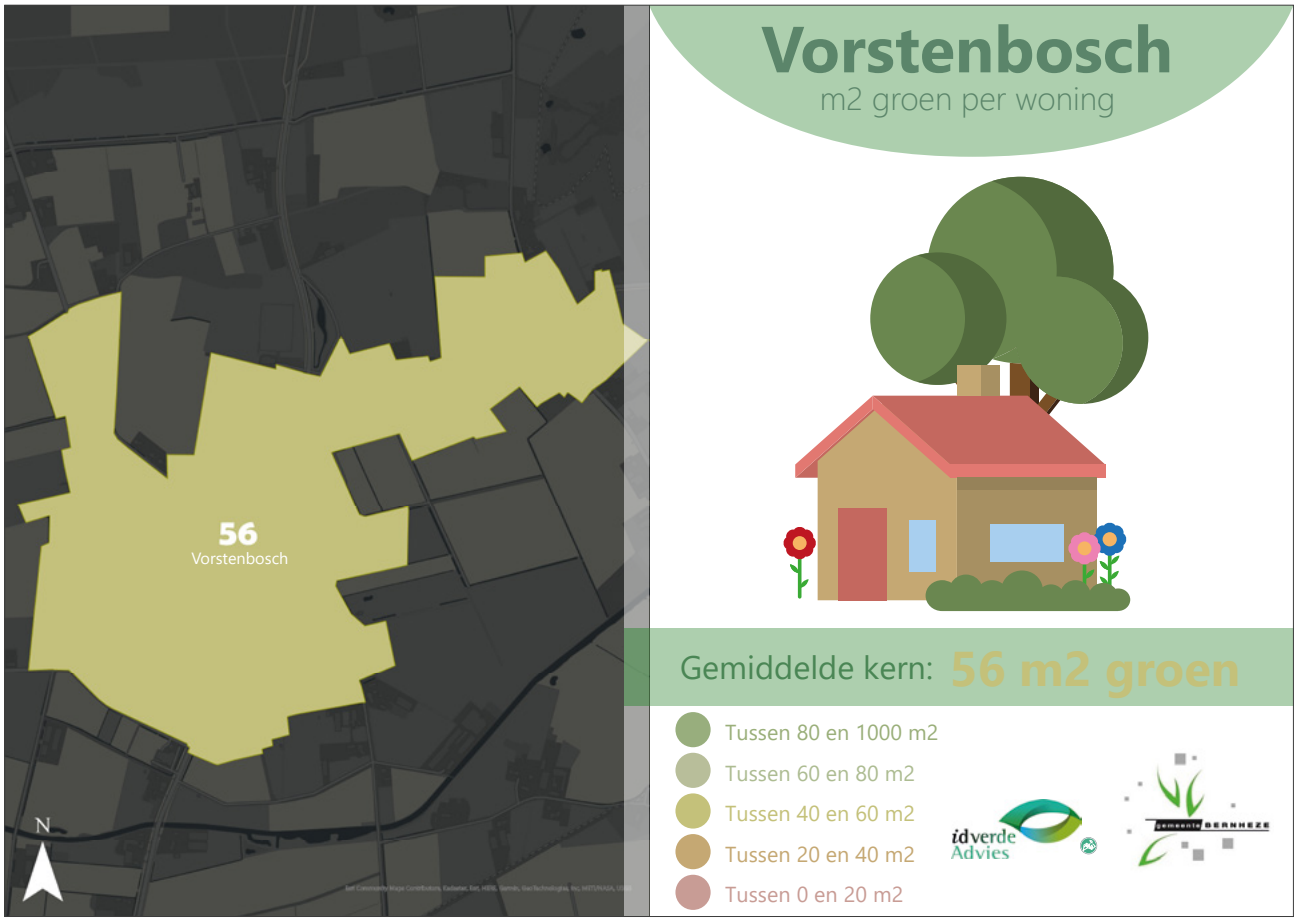


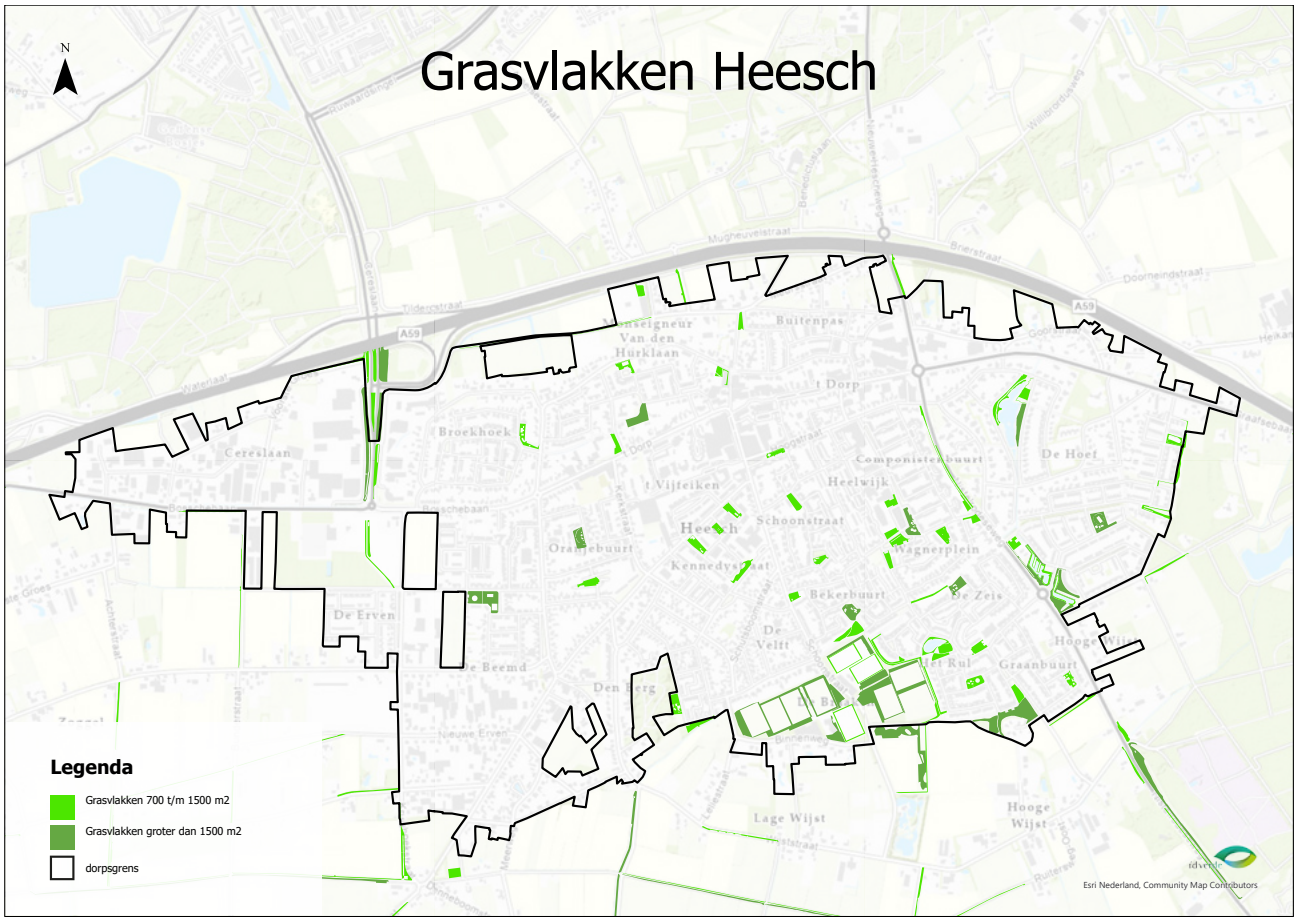
Gemiddelde kern: **152 m2 groen**

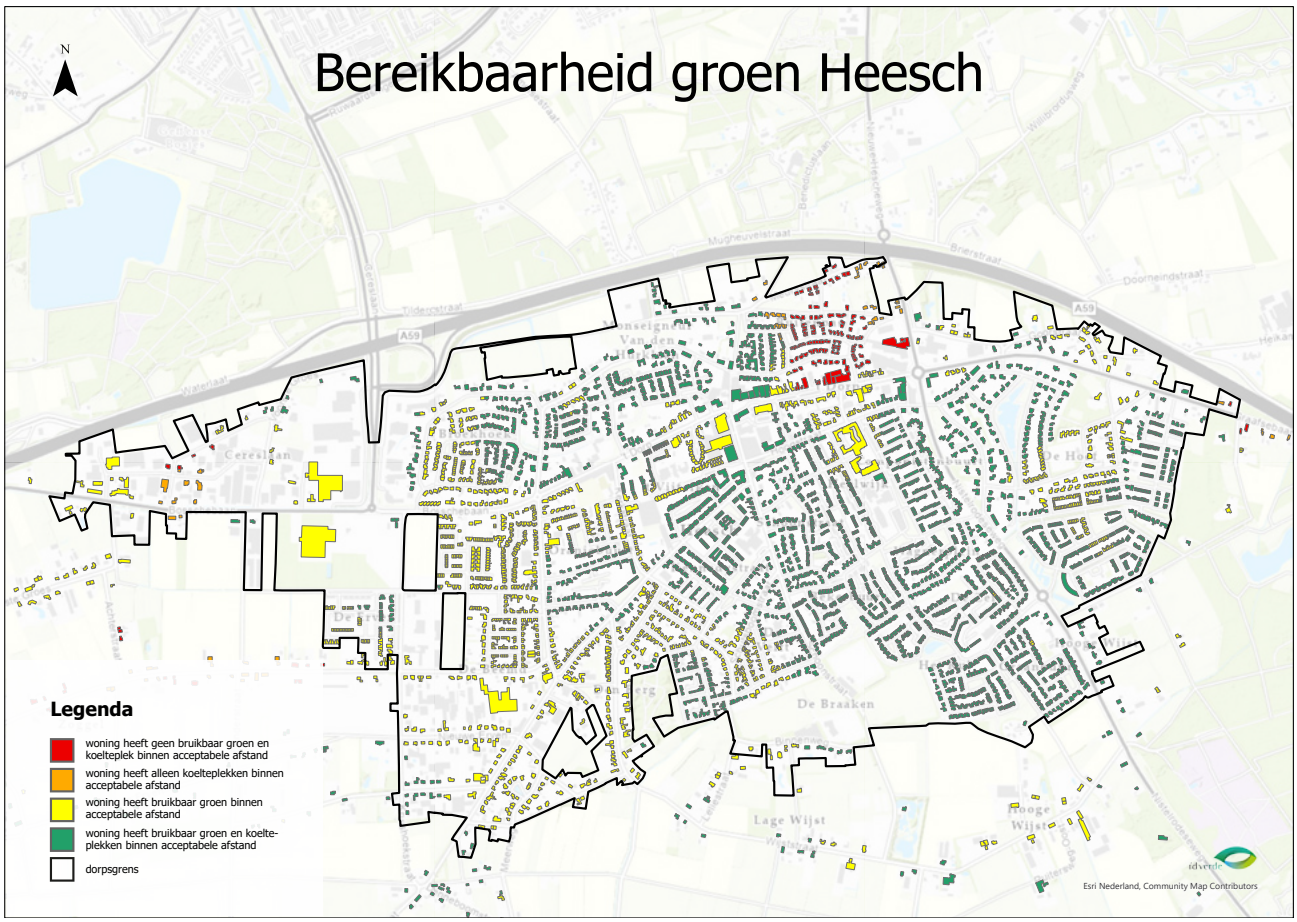
- Tussen 80 en 1000 m2
- Tussen 60 en 80 m2
- Tussen 40 en 60 m2
- Tussen 20 en 40 m2
- Tussen 0 en 20 m2

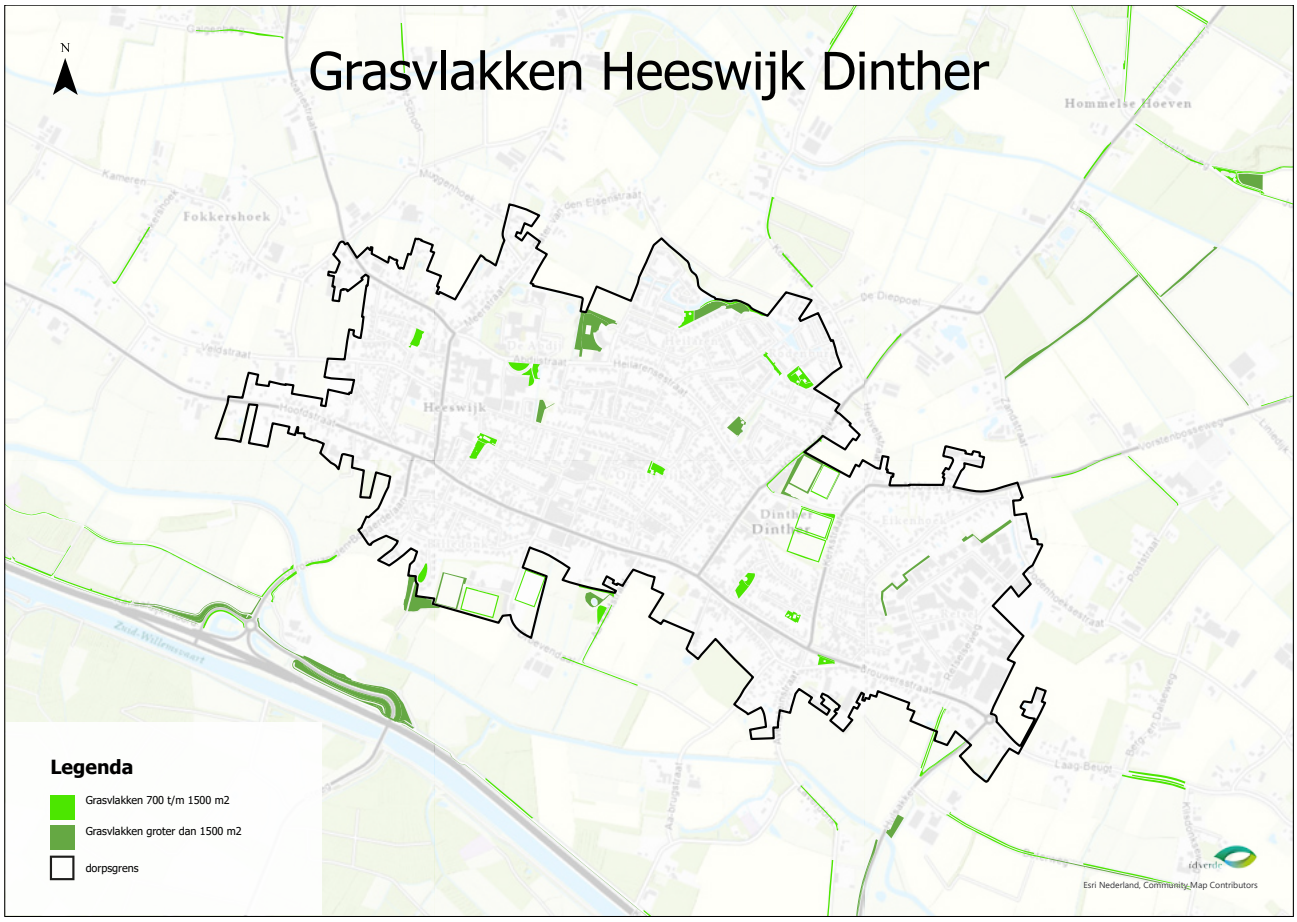
idverde Advies

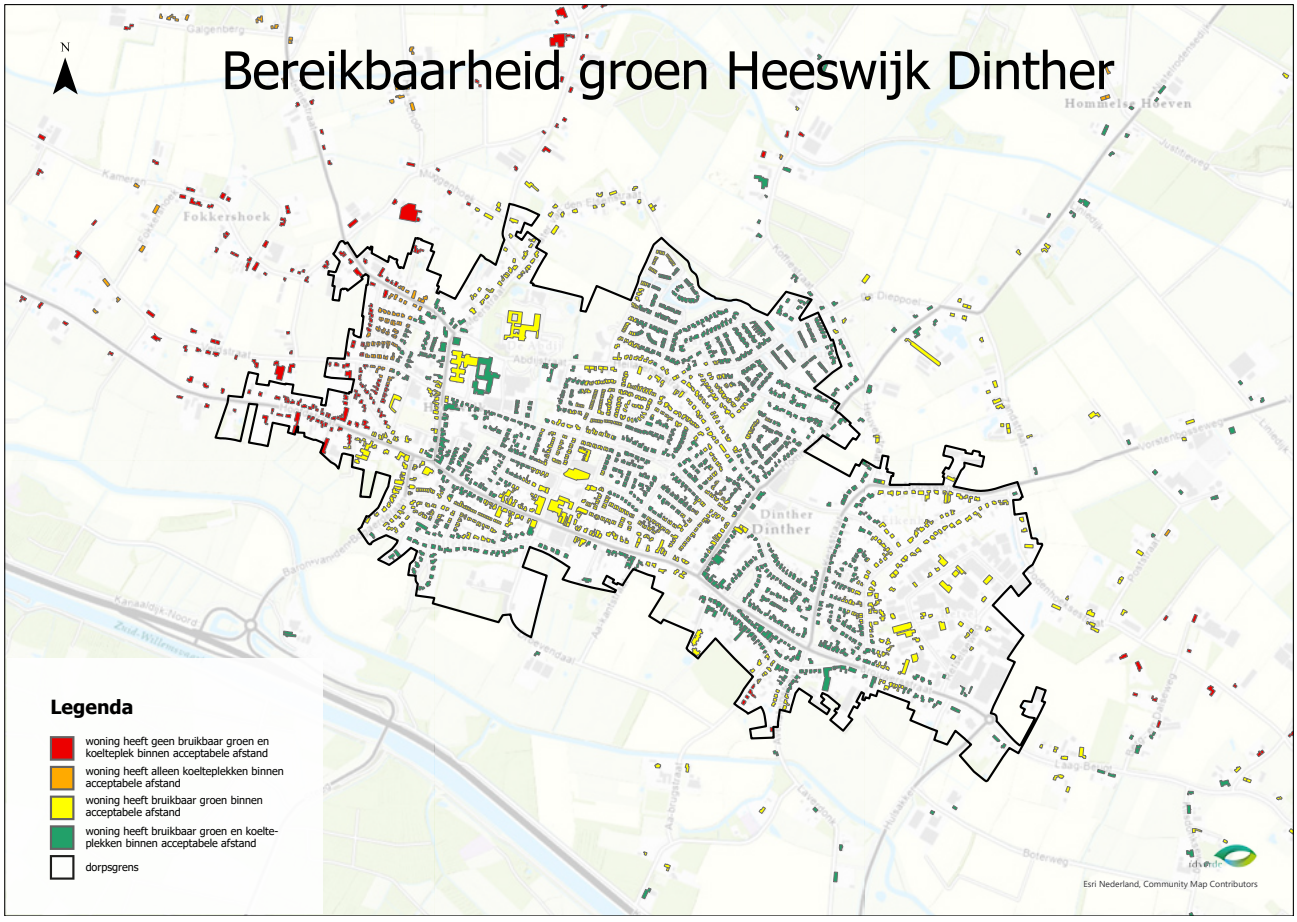
gemeente BERNHEZE

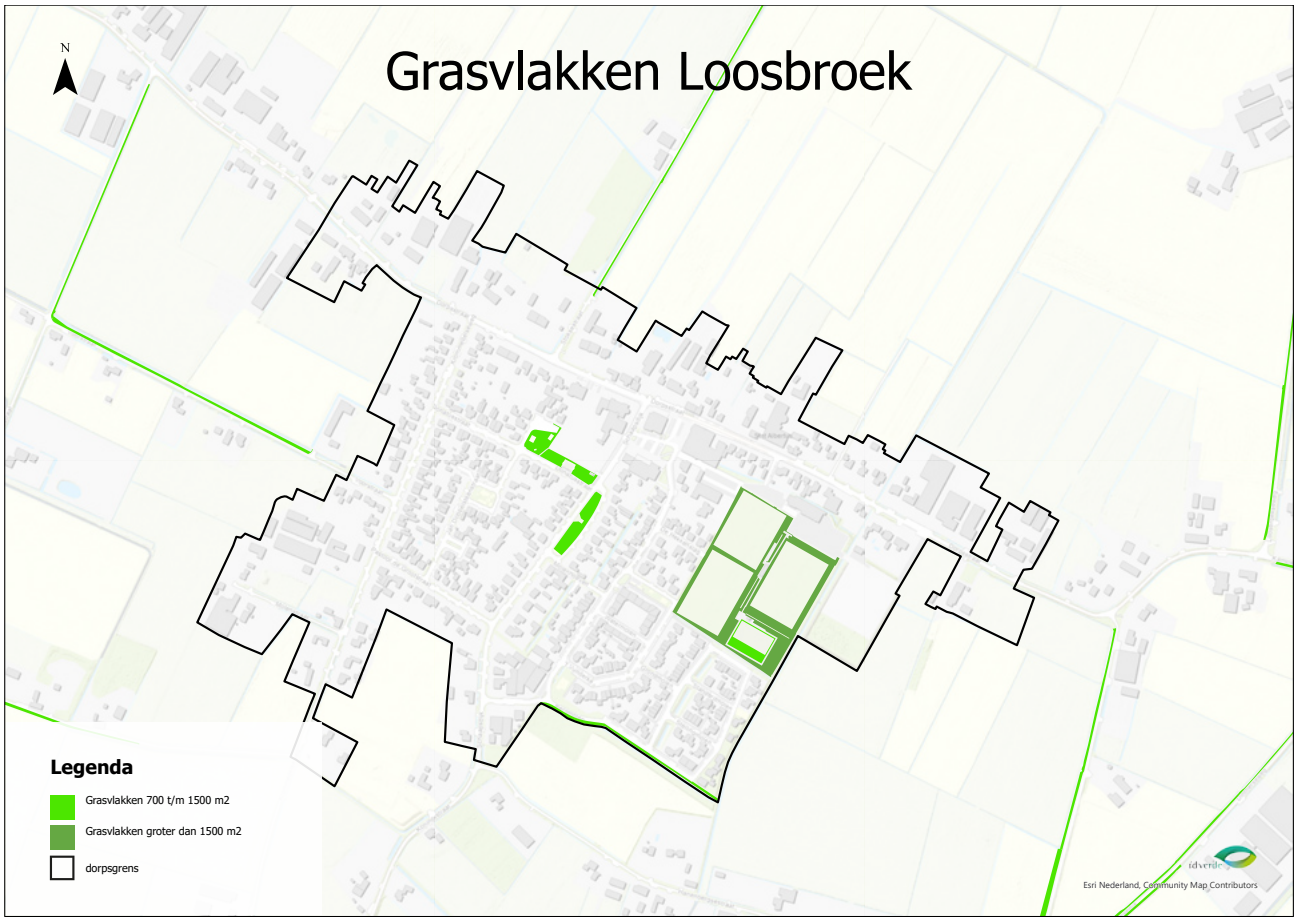

Vorstenbosch
m2 groen per woning
56
Vorstenbosch
N
Gemiddelde kern: 56 m2 groen
Tussen 80 en 1000 m2
Tussen 60 en 80 m2
Tussen 40 en 60 m2
Tussen 20 en 40 m2
Tussen 0 en 20 m2
idverde
Advies
gemeente BERNHEZE

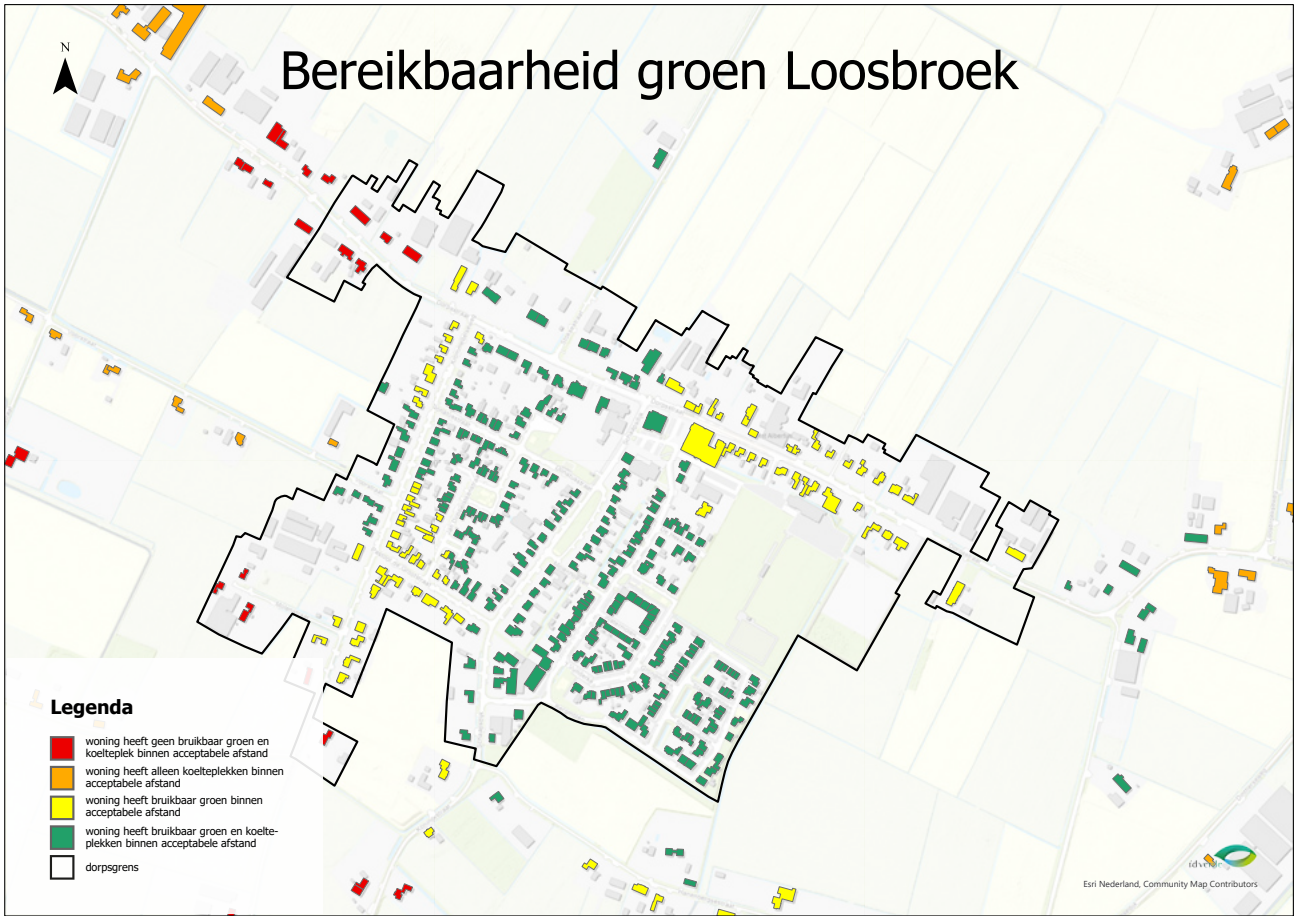

Grasvlakken Heesch
N
Legenda
Grasvlakken 700 t/m 1500 m2
Grasvlakken groter dan 1500 m2
dorpsgrens
Esri Nederland, Community Map Contributors

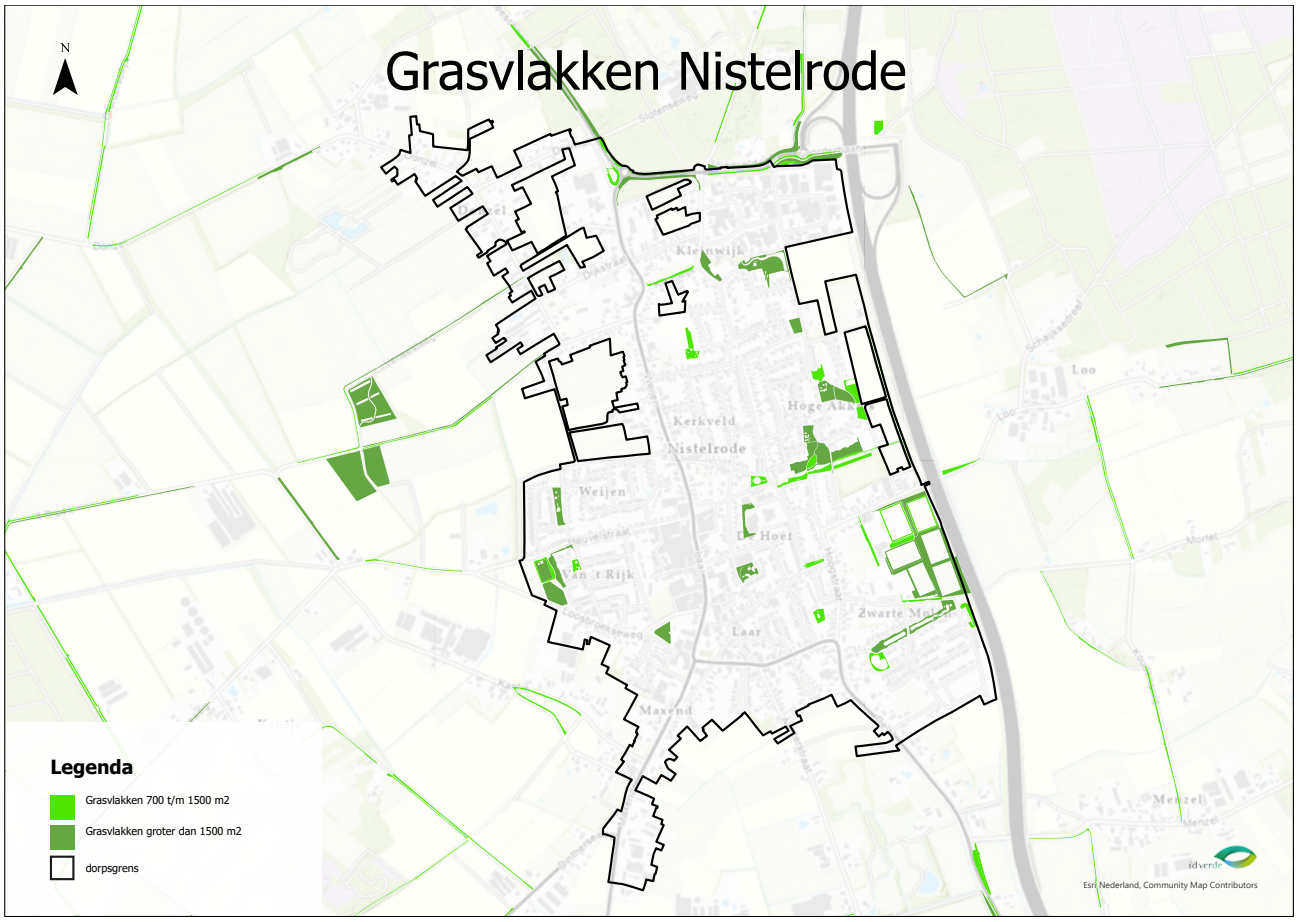

Bereikbaarheid groen Heesch
N
Legenda
woning heeft geen bruikbaar groen en koelteplek binnen acceptabele afstand
woning heeft alleen koelteplekken binnen acceptabele afstand
woning heeft bruikbaar groen binnen acceptabele afstand
woning heeft bruikbaar groen en koelte-plekken binnen acceptabele afstand
dorpsgrens
Esri Nederland, Community Map Contributors

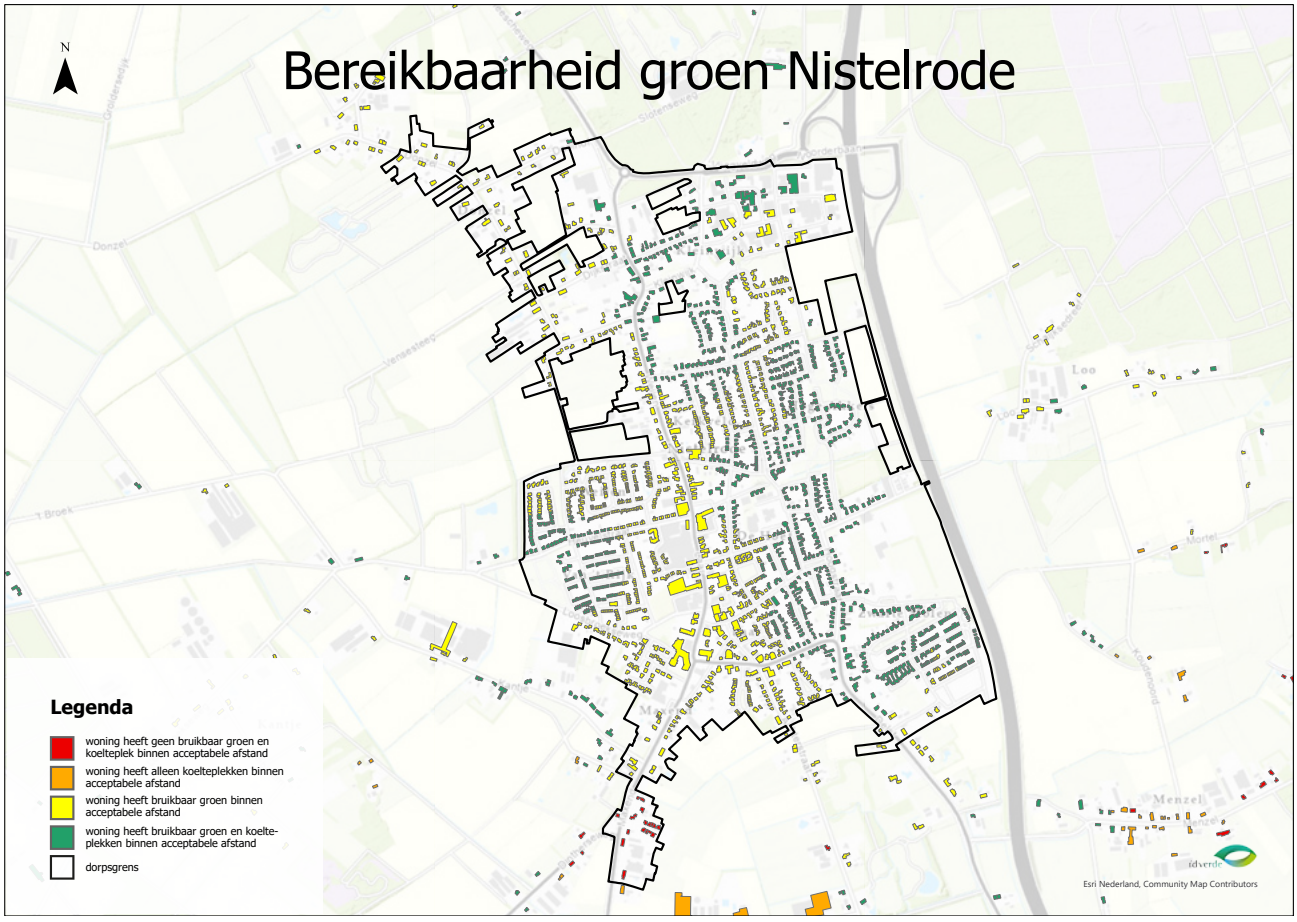

Grasvlakken Heeswijk Dinther
N
Legenda
Grasvlakken 700 t/m 1500 m2
Grasvlakken groter dan 1500 m2
dorpsgrens
Esri Nederland, Community Map Contributors

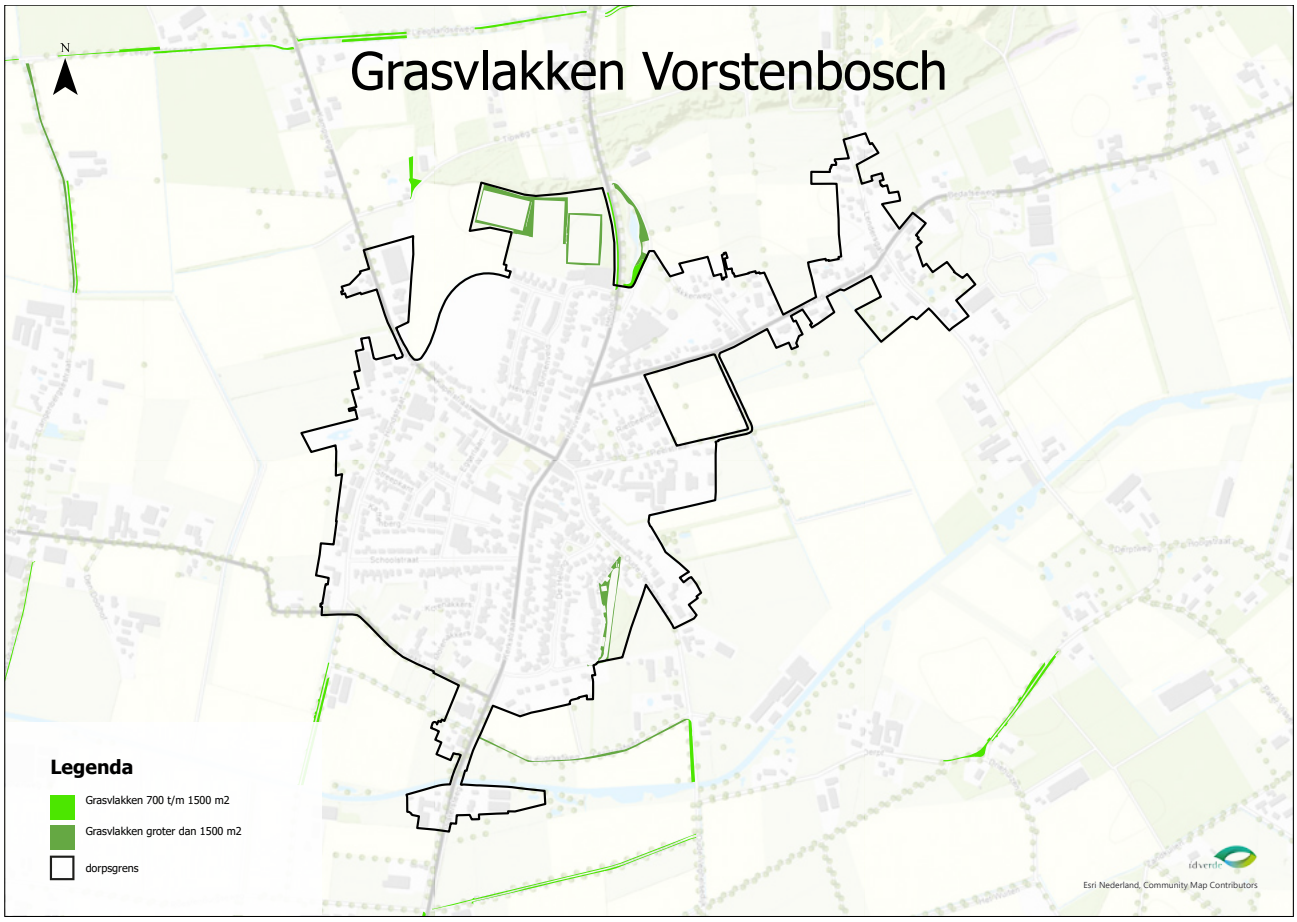

Bereikbaarheid groen Heeswijk Dinther
N
Legenda
woning heeft geen bruikbaar groen en koelteplek binnen acceptabele afstand
woning heeft alleen koelteplekken binnen acceptabele afstand
woning heeft bruikbaar groen binnen acceptabele afstand
woning heeft bruikbaar groen en koelte-plekken binnen acceptabele afstand
dorpsgrens
Esri Nederland, Community Map Contributors

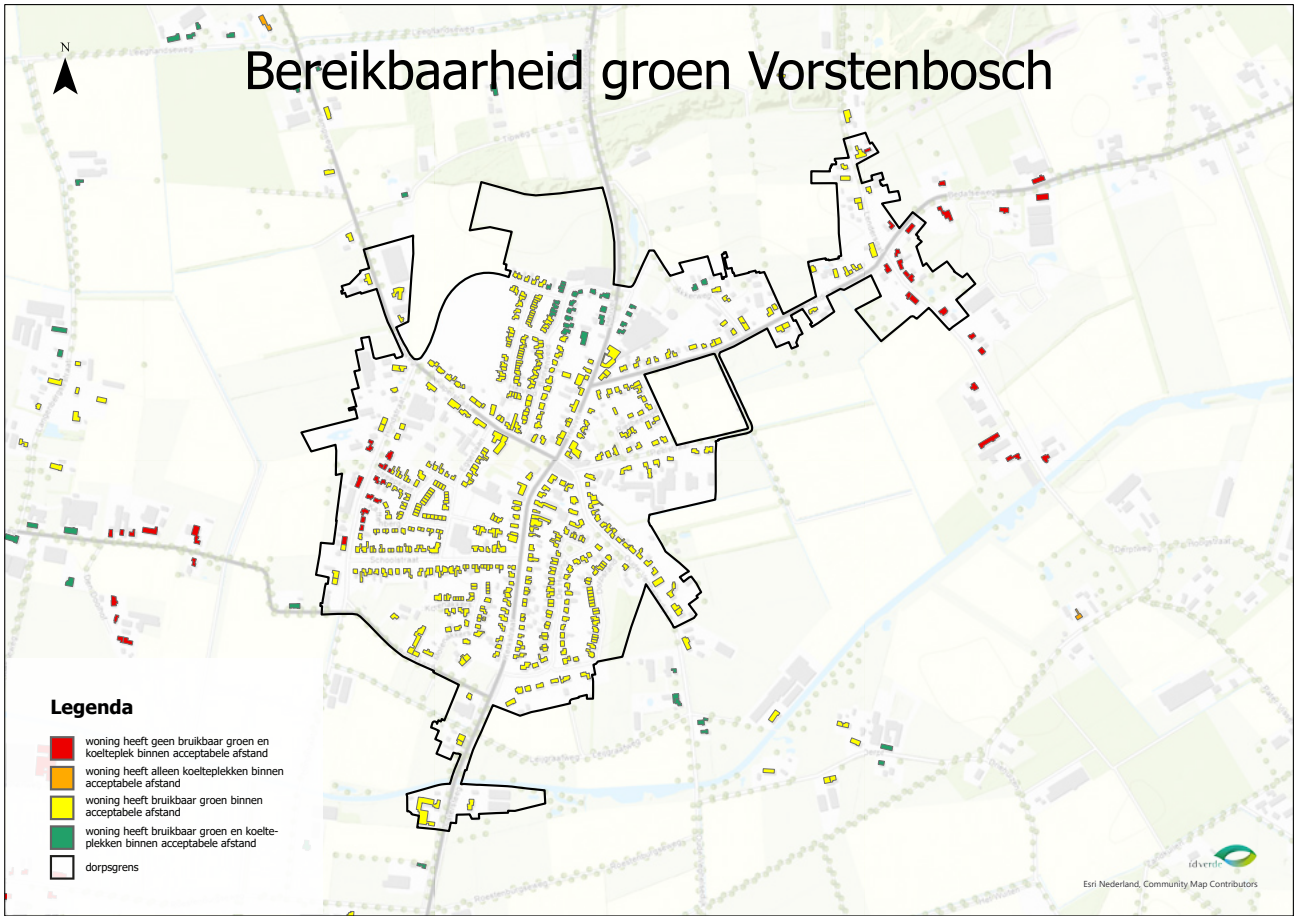

Grasvlakken Loosbroek
N
Legenda
Grasvlakken 700 t/m 1500 m2
Grasvlakken groter dan 1500 m2
dorpsgrens
Esri Nederland, Community Map Contributors


Bereikbaarheid groen Loosbroek
N
Legenda
woning heeft geen bruikbaar groen en koelteplek binnen acceptabele afstand
woning heeft alleen koelteplekken binnen acceptabele afstand
woning heeft bruikbaar groen binnen acceptabele afstand
woning heeft bruikbaar groen en koelte-plekken binnen acceptabele afstand
dorpsgrens
Esri Nederland, Community Map Contributors


Grasvlakken Nistelrode
N
Legenda
Grasvlakken 700 t/m 1500 m2
Grasvlakken groter dan 1500 m2
dorpsgrens
Esri Nederland, Community Map Contributors


Bereikbaarheid groen Nistelrode
N
Legenda
woning heeft geen bruikbaar groen en koelteplek binnen acceptabele afstand
woning heeft alleen koelteplekken binnen acceptabele afstand
woning heeft bruikbaar groen binnen acceptabele afstand
woning heeft bruikbaar groen en koelte-plekken binnen acceptabele afstand
dorpsgrens
Esri Nederland, Community Map Contributors


N
Grasvlakken Vorstenbosch
Legenda
Grasvlakken 700 t/m 1500 m2
Grasvlakken groter dan 1500 m2
dorpsgrens
Esri Nederland, Community Map Contributors


N
Bereikbaarheid groen Vorstenbosch
Legenda
woning heeft geen bruikbaar groen en koelteplek binnen acceptabele afstand
woning heeft alleen koelteplekken binnen acceptabele afstand
woning heeft bruikbaar groen binnen acceptabele afstand
woning heeft bruikbaar groen en koelte-plekken binnen acceptabele afstand
dorpsgrens
Esri Nederland, Community Map Contributors